

poradnik bibliotekarza

pismo dla bibliotek publicznych, szkolnych i pedagogicznych

EWA JAWORSKA

BAJKI Z KOSMOSU WEDŁUG LEMA

MONIKA SIMONJETZ

SZUKAM NIESZABLONOWYCH I NIEOCZYWISTYCH ROZWIĄZAŃ.

ROZMOWA Z MAGDALENĄ ŚLIWAK – LUBUSKIM BIBLIOTEKARZEM ROKU 2020

ALEKSANDRA ZBIERANOWSKA

NOWE OBLCZE PRZESTRZENI BIBLIOTECZNYCH

BERNADETA BURDZY-DROZD

KOMPETENCJE PRZYSZŁOŚCI (NIE TYLKO) W PRACY BIBLIOTEKARZA

NA STRAŻY PAMIĘCI TWOJEGO REGIONU

 Bibliografia

www.bibliografia.pl

BIURO HANDLOWE:
Biznes HUB, 8 piętro
00-640 Warszawa
ul. Mokotowska 1
tel.: 605 577 775

kontakt@bibliografia.pl

TRZECIA STRONA

spis treści

- 2** OD REDAKCJI
- 3** WIADOMOŚCI. WYDARZENIA

PROBLEMY. DOŚWIADCZENIA. OPINIE

- 5** → NOWE OBIEKTY BIBLIOTECZNE
ALEKSANDRA ZBIERANOWSKA
NOWE OBLCZE PRZESTRZENI BIBLIOTECZNYCH
- 11** **BERNADETA BURDZY-DROZD**
KOMPETENCJE PRZYSZŁOŚCI (NIE TYLKO) W PRACY BIBLIOTEKARZA

KSIĄŻKA

- 14** **DOROTA GRABOWSKA**
KSIĄŻKI, KTÓRE POMOGĄ W PRACY, KTÓRE WARTO PRZECZYTAĆ!
- 15** 32. MIĘDZYNARODOWY FESTIWAL KOMIKSU I GIER W ŁODZI

BIBLIOTEKA. ŚRODOWISKO

- 17** **MAŁGORZATA SIERŻĘGA**
KSIĄŻKI MÓWIĄCE OBRAZEM – O PICTUREBOOKACH DLA DZIECI
- 21** **BOGNA SKRZYPCZAK-WALKOWIAK**
KOMIKS – PRZYJAŹŃ FILMU Z LITERATURĄ... I CZYTELNIKIEM.
JAK W OSTROWIE WIELKOPOLSKIM PRACUJEMY Z KOMIKSEM
- 24** **MAREK RYLEWICZ**
SĄDECKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA IM. JÓZEFA SZUJSKIEGO
ŚWIĘTUJE JUBILEUSZ 130-LECIA
- 27** → WYWIADY PORADNIKA
MONIKA SIMONJETZ
SZUKAM NIESZABLONOWYCH I NIEOCZYWISTYCH ROZWIĄZAŃ.
ROZMOWA Z MAGDALENĄ ŚLIWAK – LUBUSKIM BIBLIOTEKARZEM ROKU 2020
- 33** → FELIETON
PAWEŁ MARCHEL
DARY W BIBLIOTECIE

Z WARSZTATU METODYKA

- 35** **EWA JAWORSKA**
BAJKI Z KOSMOSU WEDŁUG LEMA
- 37** **ELŻBIETA TROJAN**
KSIĄŻKA OBRAZKOWA. ZESTAWIENIE BIBLIOGRAFICZNE W WYBORZE

Od redakcji

Kiedy w 2007 r. po raz pierwszy na okładce „Poradnika Bibliotekarza” pojawiło się zdjęcie budynku nowej biblioteki, myśleliśmy, że może utrzymamy przyjętą konwencję przez kilka lat, a jak dotąd nowych obiektów nie brakuje. Niezaprzeczalnie biblioteki się zmieniają, unowocześniają swoje wnętrza, przeobrażają przestrzenie, wszystko z myślą o swoich użytkownikach. Aleksandra Zbieranowska w artykule *Nowe oblicze przestrzeni bibliotecznych*, omawia zmiany zachodzące w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Łodzi, przedstawia jak filie tej placówki przekształcają się w „trzecie miejsca”, zgodnie z koncepcją Ray’a Oldenburga. Stają się atrakcyjną przestrzenią, w której tętni życie lokalnej społeczności, rodzą się nowe pomysły, utrwala się lub ewoluują ważne w danym środowisku wartości. Ukazuje to na przykładzie: Biblioteki Gdańskiej, Odysei i TUVIM. Zmieniają się nie tylko lokale bibliotek, coraz większe wyzwania stają także przed bibliotekarzami. *O kompetencjach przyszłości (nie tylko) w pracy bibliotekarza* pisze w artykule Bernadeta Burdzy-Drozd. Zalicza do nich: krytyczne myślenie, inteligencję społeczną, niekonwencjonalne i adaptacyjne myślenie, umiejętność korzystania z nowych mediów, zarządzanie obciążeniem kognitywnym, transdyscyplinarność i wirtualną współpracę. Cóż, podnoszenie kwalifikacji jest nieodrodnym elementem współczesnego życia. Na długie, listopadowe wieczory polecamy książki, które pomogą w pracy, które warto przeczytać, ale także przeniesienie się w świat komiksów. Na początek proponujemy zapoznanie się z tym co działo się na 32. Międzynarodowym Festiwalu Komiksów i Gier, który odbył się w dniach 2-3 października br., a na którym nie zabrakło wydawnictwa Egmont. Bogna Skrzypczak-Walkowiak dzieli się doświadczeniami z pracy z komiksem w Ostrowie Wielkopolskim i to przede wszystkim z młodzieżą i dorosłymi. Zaś Małgorzata Sierżęga przypomina seminarium zorganizowane przez Dział Instrukcyjno-Metodyczny Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Rzeszowie dla pracowników oddziałów i filii dziecięcych bibliotek publicznych woj. podkarpackiego pt. „Książki mówiące obrazem – o picturebookach dla dzieci”.

Ponadto w tym numerze z Sądecką Biblioteką Publiczną im. Józefa Szujskiego świętujemy jubileusz 130-lecia i czujemy się zaproszeni w progi tak szacownej Jubilatki, a jeżeli pandemia nie pozwoli to przynajmniej zajrzemy na jej stronę internetową, do zapoznania się z którą zaprasza dyrektor Marek Rylewicz. Monika Simonjetz proponuje zaś poznanie Magdaleny Śliwak – Lubuskiego Bibliotekarza Roku 2020. Wywiad inspirowany i zachęca do działania w zgranym, energicznym zespole.

Paweł Marchel w felietonie zastanawia się nad darami dla bibliotek – czy przynoszą radość, czy zmartwienie?, a Ewa Jaworska z Biblioteki Publicznej Miasta Gniezna zachęca do zapoznania już najmłodsze dzieci ze Stanisławem Lemem proponując scenariusz zajęć na podstawie publikacji Marcina Barana *Lem i zagadki kosmosu*. Na koniec jeszcze zestawienie bibliograficzne w wyborze Elżbiety Trojan dotyczące książki obrazkowej, dzięki któremu mamy już co czytać przez długie wieczory.

Życzymy więc miłej lektury
Redakcja „Poradnika Bibliotekarza”

Wydawnictwo Naukowe
i Edukacyjne Stowarzyszenia
Bibliotekarzy Polskich
00-335 Warszawa,
ul. Konopczyńskiego 5/7,
tel. 22 827-52-96
www.sbp.pl
Marta LACH
Z-ca Dyrektora Biura ZG SBP
ds. wydawnictw
tel. 22 827 08 47,
e-mail: m.lach@sbp.pl
Konto SBP: Credit Agricole
Bank Polska S.A.
46 1940 1076 3122 4176
0000 0000

Poradnik BIBLIOTEKARZA. Miesięcznik Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich Ukazuje się od roku 1949

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu pochodzących z Funduszu Promocji Kultury

Rada Redakcyjna: Mariola Antczak (przewodnicząca), Krzysztof Dąbkowski, Bogdan Klukowski, Grażyna Lewandowicz-Nosal, Mirosława Majewska, Monika Simonjetz, Michał Zając, Beata Zych.

Redakcja „Poradnika Bibliotekarza” – e-mail: poradnikbibliotekarza@wp.pl; www.czasopisma.sbp.pl/poradnik-bibliotekarza

Redaktor naczelna: Dorota GRABOWSKA, tel. 600-505-662, e-mail: dgrabow@wp.pl

Sekretarz redakcji: Jadwiga CHRUSCIŃSKA, tel. 505-078-945, e-mail: jchruscinska@gmail.com

Redaktor techniczny: Elżbieta MATUSIAK, tel. (22) 827-52-96, e-mail: e.matusiak@sbp.pl

Świat Książki Dziecięcej: red. Ewa GRUDA, tel. 606-538-009, e-mail: egrud@wp.pl

Projekt winiety SKD: Marianna Oklejak

Skład: Tekanet Tomasz Kasperczyk ; e-mail: tomasz.kasperczyk@gmail.com. Grafiki: depositphotos.com, pixabay.com, freepik.com, commons.wikimedia.org
Druk i oprawa: KRM Druk sp. z o.o., Sp. k. – www.krmdruk.com, ISSN 0032-4752. Indeks 369594.

Redakcja zastrzega sobie prawo do opracowania redakcyjnego i skracania tekstów.

Autorzy zobowiązani są do przekazywania wraz z artykułem danych kontaktowych (adres, telefon, e-mail) oraz podpisywania swoich tekstów. Przesłane zdjęcia powinny mieć rozdzielczość 300 DPI i być załączone jako osobne pliki.

Warunki prenumeraty na portalu sbp.pl

Numery archiwalne czasopisma są dostępne online w Archiwum Cyfrowym SBP pod adresem www.ac.sbp.pl

Wiadomości Wydarzenia

➔ 24. Międzynarodowe Targi Książki w Krakowie – z hasłem czytelników „wreszcie są”

Kraków to miasto, które kojarzy się od wieków z literaturą, wydawcami, książką. Krakowskie Międzynarodowe Targi Książki odbyły się w tym roku, po okresie pandemicznym, w dniach 14-17 października. Uczestniczyło w nich 233 wystawców, dużo mniej niż w poprzednich edycjach. Zabrakło wielu dużych wydawców, mniej autorów uczestniczyło w spotkaniach. Krakowianie jednak cieszyli się ze swojej imprezy, nie internetowej, ale w realu, w rzeczywistym kontakcie z książką. Publiczność dopisała, na targi przybyły liczne grupy młodzieży szkolnej. Z gorącym przyjęciem publiczności spotkali się popularni autorzy: prof. Jerzy Bralczyk, Alben Grabowska, Jakub Kornhauser, Zośka Papużanka, Andrzej Pilipiuk, Denis Urubko, Krzysztof

żowej z całego świata na prestiżowej liście Białych Kruków (White Ravens). W tym roku znalazły się tam cztery polskie tytuły: *Którędy do Yellowstone? Dzika podróż po parkach narodowych*, Aleksandra i Daniel Mizielińscy (Dwie Siostry); *Orkan. Depresja*, Ewa Nowak (Egmont Polska); *Coś i Nic*, Anna Paszkiewicz, Kasia Walentynowicz (Widnokrąg); *Elementarz polskiej kultury*, Ewa Solarz, Karol Szafraniec, Małgorzata Miśkowiec (Wytwórnia).

➔ Maria Konopnicka – patronką roku 2022

W przyszłym roku przypada 180. rocznica urodzin Marii Konopnickiej, polskiej pisarki, tłumaczki i publicystki. Z tej okazji Sejm RP postanowił uhonorować wybitną pisarkę w historii polskiej literatury. M. Konopnicka jest autorką wielu znanych utworów dla dzieci i dorosłych czytelników. Jej autorstwa jest wiersz patriotyczny *Rota*, muzykę do niego skom-

Wielicki i Janusz Leon Wiśniewski oraz niezmiennie od lat Nela Mała Reporterka. Specjalnym gościem była Marisa de Lempicka, prawnuczka słynnej malarzki Tamary Łempickiej, współautorka albumu o tej wielkiej artystce, jaki ukazał się nakładem wydawnictwa Bosz. Tegoroczne Targi odbywały się w formule hybrydowej, wydarzenia w salach seminarijnych były transmitowane na żywo, a prosto z Targów nadawała TV Targowa. Na przyszły rok zapowiedziano jubileuszową 25. edycję Międzynarodowych Targów Książki w Krakowie, która odbędzie się w dniach 27-30 października 2022 r. Do zobaczenia.

➔ Nowe polskie książki w zbiorach Międzynarodowej Biblioteki Młodzieżowej w Monachium

Internationale Jugendbibliothek w Monachium – największy w Europie ośrodek badawczy nad książką dziecięcą – co roku umieszcza najlepsze, wartościowe, ciekawe literacko i dobrze zaprojektowane książki z literatury dziecięcej i młodzie-

ponował Feliks Nowowiejski. Po raz pierwszy utwór został wykonany 15 lipca 1910 r. pod Pomnikiem Bitwy Grunwaldzkiej w Krakowie, podczas jubileuszu 500-lecia zwycięstwa nad Krzyżakami. (Więcej o M. Konopnickiej w następnych numerach „PB”)

➔ Noc Bibliotek pod hasłem „Czytanie wzmacnia”

Noc Bibliotek to wielkie święto bibliotek i czytania – ogólnopolska akcja w niekonwencjonalny sposób promująca czytanie oraz działalność bibliotek lokalnych, jako najbliższych miejsc spotkań z literaturą i bogatą ofertą edukacyjną i kulturalną. Jest organizowana od siedmiu lat 9 października – przez biblioteki publiczne, szkolne, pedagogiczne, wyższych uczelni, muzealne, więzienne itd. – od najstarszych księżnic do szaf z książkami – w tym roku odbyła się pod hasłem „Czytanie wzmacnia”.

Nocne programy bibliotek są zawsze starannie przygotowywane i wywołują wiele emocji. Zajęcia, warsztaty, spotkania i wystawy organizowane przez biblioteki filialne MBP w Lublinie miały charak-

WYDARZENIA

ter ekologiczny, nawiązywały do przyrody i klimatu. Natomiast Biblioteka Publiczna w Piasecznie postawiła na... Lema. Zorganizowała grę terenową inspirowaną kosmosem i robotami, chcąc uczcić Rok naszego wielkiego twórcy fantastyki. Był także nocny bookcrossing, rozgrywki „Magika”, zawody układania puzzli, nawet seans filmowy. Wśród książek dziecięcych stanęła nawet fotobudka – rakieta! Aktywny udział w grze terenowej wzięły całe rodziny, szybko

ułożono hasło: astronauta. Zagadki w Oddziale dla dorosłych dotyczyły twórczości i życiorysu Stanisława Lema. Natomiast dzieci rozwiązywały zagadki również związane z kosmosem i robotami. Wszyscy mogli zrobić sobie zdjęcie w rakiecie-fotobudce oraz „skosztować” tortu z okazji 100-lecia Lema! Zająęcia trwały do późnych godzin nocnych.

Podobne, interesujące imprezy Nocy Bibliotek odbyły się w wielu bibliotekach na terenie całej Polski.

➔ 28. Ogólnopolska Nagroda Literacka im. Kornela Makuszyńskiego

9 października 2021 r. w siedzibie Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Ł. Górnickiego „Galeria Książki” w Oświęcimiu odbyła się uroczysta gala, podczas której wręczono nagrody laureatom 28. Ogólnopolskiej Nagrody Literackiej im. Kornela Makuszyńskiego.

Nagroda Główna:

Jan Bliźniak za książkę *Śrubek i tajemnice Maszynerii* (Wydawnictwo Adamada).

Wyróżnienia:

Joanna Jagiełło za książkę *Urodziny* (Wydawnictwo Literatura),

Krzysztof Kochański za książkę *Selfie ze stolem* (Wydawnictwo Literatura).

Nagroda Czytelników

Katarzyna Kozłowska za książkę *O kuku, który chciał zostać papugą* (Wydawnictwo Bajka).

➔ Miejska Biblioteka Publiczna w Żorach laureatką konkursu Modernizacja Roku

W Jubileuszowej 25. edycji Konkursu udział wzięło ponad 470 inwestycji z całej Polski, ponad 87 zakwalifikowało się do finału. Jury Konkursu nagradza perfekcyjne wykonanie, przemyślane projekty i świadome inwestycje z ideą, potraktowane z szacunkiem dla osiągnięć poprzednich pokoleń oraz środowiska naturalnego.

Obiekty oceniano wg. różnych kryteriów, m.in.: nowoczesne biblioteki i sanktuaria kultury; przestrzenie zieleni; obiekty sportu i rekreacji; użyteczność publiczna; zabytki; rewitalizacja obszarów i przestrzeni; małe jest piękne; ochrony środowiska.

W kategorii „nowoczesne biblioteki i sanktuaria kultury” bezkonkurencyjna okazała się **Miejska Biblioteka Publiczna im. Ottona Sterna w Żorach!** W imieniu Miasta Żory nagrodę odebrała: Aleksandra Zawalska-Hawel – dyrektor Biblioteki w Żorach.

Nowa siedziba biblioteki powstała w ramach projektu „Kolej przedsiębiorczości – rewitalizacja obiektów i przestrzeni dworca PKP i dawnego Młyna Elektrycznego w Żorach – etap II Spółdzielni Kultury”, który otrzymał dofinansowanie ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020.

Budynek, w którym obecnie mieści się żorska biblioteka zachwyca funkcjonalnością i innowacyjnymi rozwiązaniami. Dawny budynek młyna elektrycznego stał się nowoczesną siedzibą biblioteki z doskonale wyposażoną czytelną prasy, wypożyczalnią dla dzieci, młodzieży i dorosłych, świetnie zaopatrzonym działem multimedialnym, pracownią dla twórców, a także wielofunkcyjną salą konferencyjną czy studiem nagraniowym.

Więcej w „PB” nr 1/2022.

Wybór i oprac. J.Ch.

NOWE OBLCZE PRZESTRZENI BIBLIOTECZNYCH

PROBLEMY - DOŚWIADCZENIA - OPINIE

Biblioteka Miejska w Łodzi jako sieć niemal 70 bibliotek z scentralizowaną administracją istnieje od 2018 r. Nowa instytucja powstała w wyniku połączenia pięciu dzielnicowych bibliotek wraz ze wszystkimi 79 filiami.

Nadrzędnym celem powołania tej instytucji jako nowej struktury jest spojrzenie na filie biblioteczne poprzez pryzmat tworzenia „trzeciego miejsca” dla członków lokalnej społeczności. Termin ten funkcjonuje z powodzeniem na zachodzie Europy i służy definiowaniu biblioteki jako przyjaznego miejsca kojarzonego z czasem wolnym od pracy i obowiązków. Biblioteka ma być miejscem, w którym tętni życie lokalnej społeczności, rodzą się nowe pomysły, utrwalają się lub ewoluują ważne w danym środowisku wartości. Ta instytucja – w myśl koncepcji autorstwa Ray’a Oldenburga – ma być miejscem otwartym na różnorodne potrzeby i zainteresowania czytelników, zaś jej wnętrza tak zaaranżowane, aby zachęcały do odwiedzin. Zgodnie z definicją przestrzeń biblioteki ma mieć charakter neutralny, zachęcający do: spędzania w niej czasu wolnego, spotkań z przyjaciółmi, odpoczynku po pracy zawodowej czy pracach domowych, oddechu przy filiżance kawy lub herbaty, obserwacji i pokazywania się innym.

Wzięcie pod uwagę koncepcji „trzeciego miejsca” wymaga zmiany sposobu patrzenia na biblioteki i uwzględnienia w planowaniu każdej filii dobrej infrastruktury i przyjaznego wnętrza, które sprzyjać będzie realizacji szerokiej oferty kulturalnej. Pamiętamy, iż nasz potencjalny czytelnik swoją opinię na temat biblioteki kształtuje na podstawie często pośpiesznego, pierwszego wrażenia. Stawiamy więc na dobry, nowoczesny, lecz w miarę możliwości ponadczasowy design, który odwiedzający naszą filię zauważy już w momencie przekroczenia jej progu po raz pierwszy. Bierzymy pod uwagę kognitywno-psychologiczną teorię zależności pomiędzy jakością architektury a poziomem pobudzenia i stresu u człowieka. Ze względu na różnorodne wiekowo grupy odbiorców w każdej zmodernizowanej filii uwzględniamy potrzeby zarówno młodszych i starszych dzieci, młodzieży, jak i dorosłych. Z reguły nie dzielimy wnętrza biblioteki ścianami – najczęściej pozwalamy przestrzeniom się przenikać, redefiniując dotychczasowe koncepcje zagospoda-

rowania przestrzeni fizycznej na tradycyjny trójpodział gmachów bibliotecznych – na przestrzeń dla czytelników, bibliotekarzy i zbiorów. Spotkania czytelników w różnym wieku w jednej otwartej przestrzeni wzmacniają szansę na dialog i zawiązanie się więzi międzypokoleniowych. Wnętrza bardziej kojarzą się z klimatem księgarnio-kawiarni niż sztywnych instytucji kultury. Stałym elementem naszego bibliotecznego krajobrazu są wygodne fotele, kanapy czy pufy, które wraz z ułożonymi gdzieś wykładzinami tworzą atmosferę przytulności. Angażujemy zmysł wzroku, dotyku i słuchu naszych czytelników. Ściany malujemy w różnej gamie kolorystycznej, często różnicując nią działy, co pozwala naszym gościom lepiej odnajdywać się w przestrzeni. Wolny dostęp umożliwia bezpośredni kontakt z książką – dotknięcie i przejrzenie każdej publikacji. W jednej z filii czytelnicy usłyszą relaksujący śpiew ptaków, który wydobywa się z głośników. Pamiętamy, żeby nie oddzielać najmłodszych czytelników od ich opiekunów, zapewniając im komfort bycia razem i jednocześnie przebywania równoległe w swoich osobnych światach. Place zabaw zwykle znajdują się nieopodal kąciaków kawowo-czytelniczych, co zostawia rodzicom przestrzeń na oddech, zapewniając im jednocześnie kontakt wzrokowy z ich dzieckiem. Strefy dla najmłodszych zwykle są wyposażone w niewysokie regały, wygodne siedziska, miękkie wykładziny dywanowe, zabawki edukacyjne i ciekawie zaprojektowane przestrzenie na zajęcia. Tylko w jednym przypadku tworzymy odizolowane ścianami pokoje – kiedy myślimy o potrzebie intymności i bycia na osobności młodzieży oraz młodych dorosłych (*young adults*). Szanujemy także ich poszukiwanie oryginalności, aranżując dla nich miejsca z nieszablonowo pomalowanymi ścianami i nietypowo zaprojektowanymi meblami.

Dbamy o to, aby nasze przestrzenie uwzględniały istniejące obok siebie dwa przeciwstawne zjawiska obecne we współczesnym społeczeństwie. Z jed-

nej strony chęć ciągłego bycia podłączonym do sieci (*plugged-in*), z drugiej – świadomego wylogowywania się z wirtualnej rzeczywistości (*plugging off*) i chęć odpoczynku od szybkiego tempa cyfrowego życia.

Dbamy o to, aby nasze przestrzenie uwzględniały istniejące obok siebie dwa przeciwstawne zjawiska obecne we współczesnym społeczeństwie.

Z jednej strony chęć ciągłego bycia podłączonym do sieci (*plugged-in*), z drugiej – świadomego wylogowywania się z wirtualnej rzeczywistości (*plugging off*)

Dla czytelników łaknących cyfrowych wrażeń aranżuje się odizolowane sale wyposażone w komputery i konsole, a dla poszukujących ciszy i analogowych doznań wygodne kameralne kąciaki wśród półek wypełnionych bogatym księgozbiorem.

Jak zaprojektowano przestrzeń biblioteczną w filiach MBP w Łodzi na przykładzie Biblioteki Gdańskiej, Odysy i TUVIM ?

Doskonałymi przykładami wnętrz łączących funkcje rekreacyjne, edukacyjne i informacyjne w MBP w Łodzi są przestrzenie Biblioteki Gdańskiej, Odysy oraz TUVIM. Każda z kamienic goszczących te trzy biblioteki przeszła spektakularną metamorfozę w ramach Programu Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi. Warto podkreślić, iż przestrzenie tych bibliotek są w pełni przystosowane do obsługi osób niepełnosprawnych (wejścia, windy, stanowiska komputerowe dla osób niedowidzących i niedosłyszących). Każda z nich jest łatwo dostępna, dobrze oznakowana, z możliwością zaparkowania roweru

przed jej siedzibą. Zarówno w Bibliotece Gdańskiej, TUVIM, jak i Odysei czytelnik ma możliwość w komfortowych warunkach, na wygodnych kanapach, poduszkach, pufach czy huśtawkach obserwować z dystansu świat zewnętrzny, oddając się jednocześnie przyjemności czytania. Zawsze dbamy o to, aby gości naszych filii otaczała dobra literatura na wszelkich

nośnikach. Każda z bibliotek jest wyposażona w dobrej jakości sprzęt audiowizualny i nagłaśniający, co daje możliwości realizacji w nich różnego rodzaju imprez z udziałem dużej liczby publiczności. Część z naszych filii profilujemy, co wpływa niejednokrotnie na wystrój i aranżację wnętrza. Uważamy, że ten zabieg jest skutecznym narzędziem w przyciąganiu określonych

Część z naszych filii profilujemy, co wpływa niejednokrotnie na wystrój i aranżację wnętrza. Uważamy, że ten zabieg jest skutecznym narzędziem w przyciąganiu określonych grup zainteresowań

nych grup zainteresowań. Odpowiednio dobrany księgozbiór i wyspecjalizowany zespół bibliotekarzy jest w stanie zbudować jeszcze bardziej atrakcyjną ofertę. Tego rodzaju działania oczywiście mają sens, gdyż dysponujemy wystarczającą siecią filii, aby zapewnić podstawową ofertę książkową w pozostałych placówkach.

Biblioteka Gdańska

Biblioteka Gdańska zlokalizowana jest w części frontowej, zrewitalizowanej kamienicy przy ul. Gdańskiej 8. Filia położona jest w centrum miasta, tuż obok

centrum handlowego i rekreacyjnego Manufaktura oraz w nieodległym sąsiedztwie wielu instytucji kultury: Muzeum Sztuki (oddziały ms1 i ms2), Muzeum Miasta Łodzi, Muzeum Tradycji Niepodległościowych czy Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego. Przestrzeń Biblioteki Gdańskiej liczy łącznie około 560 m² i zajmuje dwie kondygnacje. Filia jest podzielona na dwa osobne oddziały – dla dorosłych i dla dzieci – z osobnymi wejściami od frontu, dodatkowo oddzielonymi od siebie bramą z wjazdem na dziedziniec, na którym odbywają się różnorodne wydarzenia organizowane przez instytucję. Według reguł mówiących o wadze pierwszego wrażenia, już na wejściu wewnątrz filii zachwyca dobrym designem – czerwonymi neonami, ceglаныmi ścianami i modną terakotą w czarno-białą szachownicę.

Na rozłożonych w części parterowej 140 m² oddziału dla dzieci udało się nam zaaranżować przestrzeń uwzględniając potrzeby różnych wiekowo młodszych czytelników. W obszernej wypożyczalni, oprócz półek z książkami, znajdują się stoliki a wokół nich aksamitne czerwone fotele. Tutaj, w przyjaznych warunkach, opiekun wraz z dzieckiem mogą przejrzeć wybrane przez siebie książki, zatopić się w lekturze czy porozmawiać z innymi czytelnikami. W osobnej przestrzeni powstał tzw. kącik dziecięcy. Strefa dla najmłodszych, wydzielona miękką wykładziną, zaopatrzona jest w bezpieczny kojec, basen z kulkami, miękkie kolorowe pufy i poduchy. W części dla starszych dzieci znajdziemy kilkadziesiąt gier planszowych i ogromny stół warsztatowy. Kącik dziecięcy jest przestrzenią, w której swobodnie mogą czuć się zarówno małe, jak i starsze dzieci. Według montesoriańskich wytycznych wysokość półek z książkami, grami i po-

PROBLEMY - DOŚWIADCZENIA - OPINIE

mocami dostosowana jest do wieku i tym samym wzrostu odbiorcy. Razem z dziećmi najczęściej przychodzą opiekunowie, dlatego zadbaliliśmy również o ich potrzeby. Przewidziano dla nich kącik kawowy z prasą, w którym mogą odpocząć i wymienić się doświadczeniami z innymi rodzicami. W tym samym czasie dzieci mogą wziąć udział w różnorodnych zajęciach lub dać się porwać spontanicznej zabawie lub grze w planszówki w kąciku dziecięcym. Biorąc pod uwagę potrzebę starszych dzieci do by-

Kącik dziecięcy jest przestrzenią, w której swobodnie mogą czuć się zarówno małe, jak i starsze dzieci. Według montesoriańskich wytycznych wysokość półek z książkami, gramami i pomocami dostosowana jest do wieku i tym samym wzrostu odbiorcy

cia *plugged-in*, zaaranżowaliśmy także salę z czterema stanowiskami komputerowymi.

W bibliotece regularnie odbywają się różnorodne zajęcia dla dzieci i młodzieży: warsztaty – artystyczne, rytmiczno-muzyczne np. bębniarskie, ekologiczne, ekonomiczne, zajęcia teatralne i filmowe, a także kurs filozofowania dla dzieci.

Oddział dla dorosłych otwiera niemal analogiczna do dziecięcego przestrzeń wypożyczalni ze stolikami i fotelami, z której można przejść do tzw. Fajrantu – części młodzieżowej, której celem jest zapewnienie młodym ludziom atrakcyjnego miejsca do wspólnego spędzania wolnego czasu. To mocno odizolowane od reszty biblioteki pomieszczenie (młodzi lubią się „zaszyć”) z literaturą skierowaną do młodzieży oraz młodych dorosłych. Wyposażone jest też w konsolę do gier (PS4) z szeregiem popularnych gier do wyboru oraz piłkarzyki. Na wygodnych pufach oraz kanapie w kształcie konsoli mikerskiej młodzi mogą oddać się lekturze, rozmowie czy relaksowi. Na piętro biblioteki z ogromną Salą Spotkań (124 m²), wypełnioną książkami, gozbiorem dla dorosłych, prowadzą schody i winda, uwzględniająca potrzeby osób z niepełnosprawnością ruchową. W tej pełnej okien przestrzeni, w której jasne światło dzienne podnosi samopoczucie, wypełnionej wygodnymi fotelami o różnokolorowych obiciach, można poczuć się jak w kawiarni. Stanowi ona doskonale miejsce do spotkań ze znajomymi, nauki czy pracy. Jest to także idealna przestrzeń

do organizacji spotkań autorskich, zajęć teatralnych czy koncertów, wyposażona w podest sceniczny, profesjonalne nagłośnienie i urządzenia do projekcji multimedialnych. Sala Spotkań posiada także dwa balkony, które pozwalają podziwiać długą perspektywę ul. Gdańskiej lub zorganizować na nich działania performatywne, skierowane do przypadkowych przechodniów. Ze wspomnianej ogromnej przestrzeni można przejść do mniejszej Pracowni, aby skorzystać ze stanowisk komputerowych czy popracować przy wygodnych, przestrzennych stołach warsztatowych. W Pracowni odbywają się zajęcia artystyczne dla młodzieży oraz dorosłych (malarstwo, rysunek, kaligrafia, decoupage, szycie), kursy komputerowe dla seniorów oraz doradztwo specjalistyczne i zajęcia dla migrantów, m.in. z nauki języka polskiego.

Biblioteka TUVIM

Podobnie jak Gdańska, Biblioteka TUVIM jest również wielkoformatową filią. Ulokowana jest przy ul. Tuwima 46, stanowiąc część kompleksu EC1 – Miasto Kultury. Do filii wchodzi się niecodziennym wejściem – przez zabytkową bramę z pięknie odrestaurowanymi polichromiami. Poprzez to klasyczne w swej formie przejście, czytelnik dostaje się do nowoczesnego z drewnianymi ławeczkami i leżakami zielonego patio, którego zwieńczeniem jest szklana fasada biblioteki, ozdobiona bezszeryfową typografią TUVIM. Nieprzypadkowo jest ona koloru zielonego – ma sugerować charakter tego miejsca, stanowiącego azyl wśród betonowo-szklanego wielkomiejskiego otoczenia biblioteki. Atrakcyjna prosta forma bryły zaprasza gości do stonowanego wnętrza. Po przekroczeniu progu biblioteki, na wejściu, czytelnika relaksuje śpiew ptaków, moty-

wy botaniczne na ścianach i okazałych rozmiarów żywe rośliny w doniczkach. Dzięki szklanej ścianie odnosi się wrażenie, jakby zielone otoczenie biblioteki przenikało do jej wnętrza. Na parterze, obok ulokowanej w centralnej części parteru wypożyczalni, znajdują się strefy relaksu dla dorosłych z wy-

Po przekroczeniu progu biblioteki, na wejściu, czytelnika relaksuje śpiew ptaków, motywy botaniczne na ścianach i okazałych rozmiarów żywe rośliny w doniczkach. Dzięki szklanej ścianie odnosi się wrażenie, jakby zielone otoczenie biblioteki przenikało do jej wnętrza

godnymi kanapami i stolikami oraz strefy dla najmłodszych, wyodrębnione miękkimi wykładzinami. Pierwsza z nich znajduje się pod schodami prowadzącymi na piętro biblioteki. Ten kącik nasuwa skojarzenia z jaskinią i pozostaje odizolowany od reszty biblioteki poprzez jego specyficzne położenie, co sprawia dzieciakom wiele frajdy i zachęca do wykorzystania tej przestrzeni do zabawy i wypoczynku.

W kolejnej strefie, nieopodal, na najmłodszych czekają: najnowsza dziecięca literatura, kolorowe, formujące się koncentrycznie w okrąg puffy, klocki do układania i gry planszowe. Ci, którzy zdecydują się powłóczyć trochę po okazałym gmachu biblioteki trafią w końcu do sali kominkowej, stanowiącej osobną przestrzeń na parterze z pięknym, zabytkowym piecem kaflowym. Metraż i reprezentacyjny charakter tego wnętrza pozwala tu urządzać spotkania autorskie, warsztaty i wykłady. Przestrzeń TUVIMA na piętrze również podzielona jest na kilka stref zaspokajających odmienne potrzeby czytelników. Po wejściu na piętro można skierować się do zacisznego ką-

cika ze stolikiem i wygodnymi fotelami wśród księgozbioru, aby w spokoju oddać się lekturze książek czy czasopism. Ci, którzy poszukują aktywnego wypoczynku mogą wsiąść na energorower i za pomocą siły mięśni swoich nóg w sposób ekologiczny podładować baterię w swoim telefonie lub pobudzić się na nowoczesnych, abstrakcyjnych w swoich formach huśtawkach. W dalszej części biblioteki na młodzież i młodych dorosłych czekają dwa pomieszczenia. Gralnia to osobna sala, w której znajduje się konsola z szerokim wyborem najnowszych gier, wiele popularnych planszówek oraz puffy i designerskie fotele. Druga przestrzeń dla wspomnianej grupy wiekowej, ale nie wykluczająca też czytelników w innym wieku, to sala spotkań i pracy. Obok bogatej oferty książkowej i komiksowej młodzieży znajdują tam dwa stanowiska komputerowe oraz stoły i krzesła, przy których można poczytać, pograć w planszówki czy poczytać przy akompaniamencie śpiewu ptaków. Biorąc pod uwagę szeroką ofertę działalności kulturalnej biblioteki uwzględniliśmy kolejną odosobnioną, mniejszą od kominkowej, salę warsztatową

PROBLEMY - DOŚWIADCZENIA - OPINIE

na piętrze. Ta część przestrzeni często wypełnia się tłumnie czytelnikami uczestniczącymi w organizowanych spotkaniach i warsztatach o profilu przyrodniczym, ekologicznym czy feministycznym.

Odyseja

Trzecią prezentowaną przez nas biblioteką jest Odyseja, która mieści się przy ul. Wschodniej 42. Sama nazwa ulicy nasuwa skojarzenia kierunków geograficznych, a co za tym idzie – innych rejonów świata, a idąc dalej tym tropem – podróży. Odyseja mieści się w rejonie Łodzi, który nie cieszy się dobrą sławą. Ulica Wschodnia kojarzona jest z ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Na szczęście ulega ona obecnie przemianie – podlega procesowi urbanistycznej i społecznej rewitalizacji. Jednak na razie to Biblioteka Odyseja pełni w tym rejonie miasta funkcję odskoczni od zniszczonej i zaniedbanej przestrzeni miejskiej, przenosząc członków lokalnej społeczności w inny „świat”. Idealnie wpisuje się to w profil Odysei, którym jest wspomniana podróż – nie tylko ta rozumiana w bezpośredni sposób, ale także jako wyprawa przez czas, kulturę czy kulinaria. Ideą tego miejsca jest kulturalna wymiana myśli, doświadczeń i smaków.

Biblioteka Odyseja pełni w tym rejonie miasta funkcję odskoczni od zniszczonej i zaniedbanej przestrzeni miejskiej, przenosząc członków lokalnej społeczności w inne rejony doświadczania. Idealnie wpisuje się to w profil Odysei, którym jest wspomniana podróż

Reaktywowana po dwóch latach filia zyskała całkiem nowy charakter. Wyjątkowość, kameralność biblioteki podkreślono wyposażeniem pomieszczeń w meble w stylu retro, stare walizy, patefon, rzeźby i kilimy. Ponadto stare komórki lokatorskie wewnątrz oficyny przebudowano na salę konferencyjną, której jedną ze ścian stanowią okna. Wychożą one na patio z altaną i ogrodzonym placem zabaw o miękkiej nawierzchni. To miejsce jest skąpane w zieleni i odizolowane od zgiełku ruchu ulicznego, co sprawia, że czytelnicy z chęcią poszukują tutaj relaksu. Wnętrze biblioteki standardowo otwiera wypożyczalnia, ale niestandardowo pełna mebli i gadżetów w stylu kolonialnym. Tutaj każdy detal

nie jest przypadkowy. Z wypożyczalni można udać się do Strefy relaksu, w której na czytelnika czekają dwie wygodne bordowe kanapy zapraszające do przeglądania bogatego księgozbioru. Stąd moż-

na przejść do innego estetycznie urządzonego pomieszczenia z miękką wykładziną na podłodze. Jest to otwarty pokój dziecięcy, wypełniony najnowszą literaturą i atlasami dla najmłodszych. Ściany zdobi pokaźna, wycięta w korku mapa świata, co sprzyja oswajaniu się młodych czytelników z tematem geografii i podróży. Podczas gdy dzieci się bawią, dorośli mogą spędzić czas w sali warsztatowej lub konferencyjnej na zajęciach przygotowanych specjalnie dla nich. Specyficzna topografia tego miejsca daje możliwości organizowania dla dzieci podchodów czy różnych zabaw terenowych. Zgodnie z założeniami Odyseja podejmuje tematy nieszablonowe, takie jak warsztaty: ajurwedy, jogi, sztuki uważności, gry na bębnoch, czy żywej biblioteki, służącej przełamywaniu stereotypowego postrzegania przedstawicieli różnych grup społecznych.

Widzimy, że tworzenie miejsc takich jak prezentowane w tym artykule filie zmienia sposób patrzenia na bibliotekę. Teraz to już nie tylko miejsce na mapie oferujące książki, komiksy i audiobooki, ale i przestrzeń kojarzona z dobrym designem i funkcjonująca jako źródło kontaktu z różnymi przejawami kultury wysokiej. Tworzymy filie, w których członkowie lokalnej społeczności chcą spędzać czas, odpoczywać i inspirować się twórczo. Idea „trzeciego miejsca” zadziałała i będzie nam przyświecać w tworzeniu kolejnych filii bibliotecznych.

Aleksandra Zbieranowska
Biblioteka Miejska w Łodzi

Kompetencje przyszłości

(nie tylko) w pracy bibliotekarza

Kompetencje bibliotekarza w kontekście przyszłości są istotnym tematem w roku 2021 – w okresie dwuletniego zmagania się z pandemią COVID-19 i niepewnymi rokowaniami – co będzie dalej? Epidemia na skalę światową jest trudna do przewidzenia. Okazała się dużym zaskoczeniem dla wielu środowisk i grup zawodowych, w tym także bibliotekarzy.

Biblioteki musiały dostosować swoją działalność do nowej, nietypowej sytuacji, na którą nie były przygotowane.

Niewątpliwie zmienione warunki pracy wymagały od pracowników bibliotek wykorzystania wiedzy i umiejętności komputerowych; w większości kontakt z czytelnikiem miał charakter online, zatem potrzebne były takie cechy jak elastyczność i zdolność dostosowania się do różnych sytuacji (były okresy, kiedy biblioteki funkcjonowały całkowicie zamknięte lub częściowo otwarte z zachowaniem reżimu sanitarnego). Na znaczeniu zyskały słowa Darwina:

Gatunkiem, który przetrwa, nie jest ani ten najsilniejszy, ani najinteligentniejszy. Przetrwa ten, który potrafi się zmieniać.

Jak z każdego kryzysu, również i z tego, trzeba wyciągnąć wnioski na przyszłość. Warto odpowiedzieć na pytania: czego pandemia nas nauczyła i czego jeszcze będziemy musieli się nauczyć, aby nasza praca była jak najbardziej efektywna.

7 ważnych kompetencji potrzebnych w pracy każdego bibliotekarza (i nie tylko):

- Myślenie krytyczne, oryginalne, znaczeniowe;
- Inteligencja społeczna (zdolność do nawiązywania relacji z innymi w głęboki i bezpośredni sposób, umiejętność wyczuwania i stymulowania interakcji);
- Niekonwencjonalne i adaptacyjne myślenie (biegłość w myśleniu, znajdowaniu rozwiązań i odpowiedzi wykraczających poza utartą

PROBLEMY - DOŚWIADCZENIA - OPINIE

rutynę i schematy – innowacyjność, kreatywność);

- ❑ Umiejętność korzystania z nowych mediów (krytycznej oceny i opracowywania treści z wykorzystaniem nowych form medialnych oraz stosowanie ich do komunikacji persfazyjnej);
- ❑ Zarządzanie obciążeniem kognitywnym (zdolność rozróżniania i filtrowania informacji pod kątem ważności oraz rozumienia, jak zmaksymalizować funkcjonowanie kognitywne, wykorzystując różne narzędzia i techniki);
- ❑ Transdyscyplinarność (znajomość i umiejętność rozumienia pojęć z różnych dyscyplin);
- ❑ Wirtualna współpraca (zdolność do wydajnej pracy, zaangażowania i wykazywania aktywności jako członek wirtualnego zespołu).

Pierwsza kompetencja to krytyczne myślenie (ang. *critical thinking*) – została ona wyraźnie wykazana w sukcesach akademickich i zawodowych. Krytyczne myślenie obejmuje rozumowanie indukcyjne (od ogółu do konkretnego) i dedukcyjne (od konkretnego do ogółu), a także proponowanie odpowiednich analiz, wniosków i ocen. Krytyczny umysł

Krytyczny umysł to taki, który potrafi trafnie rozwiązywać problemy, podejmować właściwe decyzje i uczyć się nowych rzeczy. Jest nierozdzielnie związany z logiką, a także empatią

to taki, który potrafi trafnie rozwiązywać problemy, podejmować właściwe decyzje i uczyć się nowych rzeczy. Jest nierozdzielnie związany z logiką, a także empatią. Jako przykład takiego myślenia w bibliotece można podać sztuczną inteligencję, czyli robota, który może dopasować tytuł książki do preferencji czytelnika, ale czy przy okazji podyskutuje z nim o przeczytanej książce?

Druga z kompetencji – inteligencja społeczna czy interpersonalna – zakłada umiejętność odpowiedniego wchodzenia w relacje z ludźmi i podtrzymywania ich. Ma ogromne znaczenie dla naszego życia zawodowego, jak również prywatnego. Oznacza m.in. empatyczną komunikację, indywidualne podejście do klienta, umiejętność oceny emocji otaczających nas osób i adekwatne dostosowywanie słów, gestów, tonu głosu, czyli szeroko rozumianą komunikację niewerbalną. Je-

steśmy biologicznie uwarunkowani by reagować na ludzką uwagę i dotyk człowieka, którego żadna, nawet najdoskonalsza maszyna, nie jest w stanie zastąpić.

Niewątpliwie z przyszłością związane są takie cechy jak innowacyjność i kreatywność. Są to pro-

Niewątpliwie z przyszłością związane są takie cechy jak innowacyjność i kreatywność. Są to procesy mające na celu albo przekształcenie w sposób oryginalny tego, co już istnieje, albo wytworzenie czegoś nowego

cesy mające na celu albo przekształcenie w sposób oryginalny tego, co już istnieje, albo wytworzenie czegoś nowego. Ważne jest tutaj innowacyjne myślenie, pomysłowość, a także zdolność postrzegania porażki jako szansy na poprawę, co wynika z wnikliwej obserwacji otaczającego nas świata. Kreatywność to bez wątpienia główny czynnik prowadzący do odkryć naukowych, nowości artystycznych i tworzenia nowych produktów i miejsc pracy, które przyczyniają się do wzrostu gospodarczego.

Głównym determinantem rozwoju w obecnych czasach jest bez wątpienia technologia – jej gwałtowny rozwój.

Obecnie dostęp do internetu mają dwa miliardy ludzi na świecie. Znaczenie nowoczesnych mediów internetowych jest oczywiste. Wpływają one na nasze codzienne życie, a także na politykę i społeczeństwo. Właściwe korzystanie z nowych mediów oznacza krytyczne myślenie – umiejętność wymienioną na pierwszym miejscu na liście kompetencji przyszłości.

Ponieważ żyjemy w świecie, który codziennie bombarduje nas ogromną ilością danych, kluczowa jest także umiejętność zarządzania informacją. Współczesny pracownik staje się specjalistą interdyscyplinarnym, który musi umieć ocenić źródło informacji, określić jego ważność, wiarygodność i przydatność. Często jest to tzw. „praca w szumie” wymagająca zdolności filtrowania informacji.

Bycie specjalistą w wąskiej dziedzinie z pewnością w przyszłości nie będzie pożądaną cechą. Wraz z rozwojem, problemy, które się pojawiają, stają się coraz bardziej złożone. Dlatego do ich rozwiązania potrzebna jest wiedza z różnych dziedzin. Owa interdyscyplinarność – ważna kompetencja przy-

szłości – wymaga jednak postawy wyrażającej ciekawość świata.

Wiek XX był erą indywidualnej produktywności. Każdy miał swoje stanowisko pracy i swoje zadania. Dziś, bardziej niż kiedykolwiek, istnieje pilna potrzeba komunikacji i współpracy, a umiejętności komunikacyjne stają się coraz bardziej istotne dla sukcesu organizacji. Pandemia koronawirusa pokazała nam, jak ważna jest wirtualna współpraca i wirtualny kontakt, gdy ten w realu był chwilowo utrudniony.

Istnieje 7 cech skutecznej komunikacji:

- ❶ Otwartość – umiejętność przyjmowania nowych koncepcji i pomysłów;
- ❷ Empatia – umiejętność rozumienia uczuć drugiej osoby oraz kontekstu, w którym się wypowiada;
- ❸ Ochrona – umiejętność tworzenia bezpiecznego środowiska dla uczestników komunikacji;
- ❹ Pozytywne nastawienie – posiadanie zdolności interpersonalnych połączonych z otwartością, empatią i ochroną;
- ❺ Zdolność adaptacji społecznej – umiejętność przystosowania się do innych, przekonywania ich i zwiększania ich pewności siebie;
- ❻ Inspiracja – umiejętność prowadzenia innych na wyższy poziom energii poprzez charyzmę i stymulację;
- ❼ Stymulacja – zainteresowanie innych ludzi i rzucanie im wyzwań w sposób, który aktywuje ich intelekt, a także czyni ich bardziej kreatywnymi i rozwija ich przywództwo.

Kompetencje przyszłości to niekoniecznie umiejętności nabywane we współczesnej szkole. Warto

zatem samemu zadbać o ich rozwój. Będą one nam potrzebne w niepewnej, złożonej, nieprzewidywalnej i niejednoznacznej rzeczywistości, w której przyszło nam żyć. Oczywiście pod warunkiem, że chcemy być jej beneficjentem, a nie ofiarą...

Bernadeta Burdzy-Drozd
Biblioteka Pedagogiczna w Tarnobrzegu
Filia w Stalowej Woli

Bibliografia:

- ❶ Arak Piotr: *Kompetencje przyszłości* [online], [dostęp: 8.07.2021]. Dostępny w WWW: <https://www.obserwatorfinansowy.pl/bez-kategorii/rotator/kompetencje-przyszlosci/>.
- ❷ *Kompetencje przyszłości. Obszary: porozmawiamy o kompetencjach, wyzwania współczesnej edukacji, kompetencje cyfrowe, kompetencje społeczne nauczycieli*. Red. Stefan M. Kwiatkowski. Warszawa: Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, 2020.
- ❸ Lamri Jérémy: *Kompetencje XXI wieku: kreatywność, komunikacja, krytyczne myślenie, kooperacja*. Tłum. Agnieszka Zręda. Warszawa: Wolters Kluwer, 2021.
- ❹ *Raport Future Work Skills 2020* opublikowany przez Institute for the Future dla Instytutu Badawczego Uniwersytetu w Phoenix.
- ❺ *Raport Kompetencje Przyszłości – jak je kształtować w elastycznym ekosystemie edukacyjnym* [online], [dostęp: 8.07.2021]. Dostępny w WWW: <https://www.slideshare.net/Diana-Czarnecka/raport-kompetencje-przyszoci-jak-je-ksztaltowa-w-elastycznym-ekosystemie-edukacyjnym>.

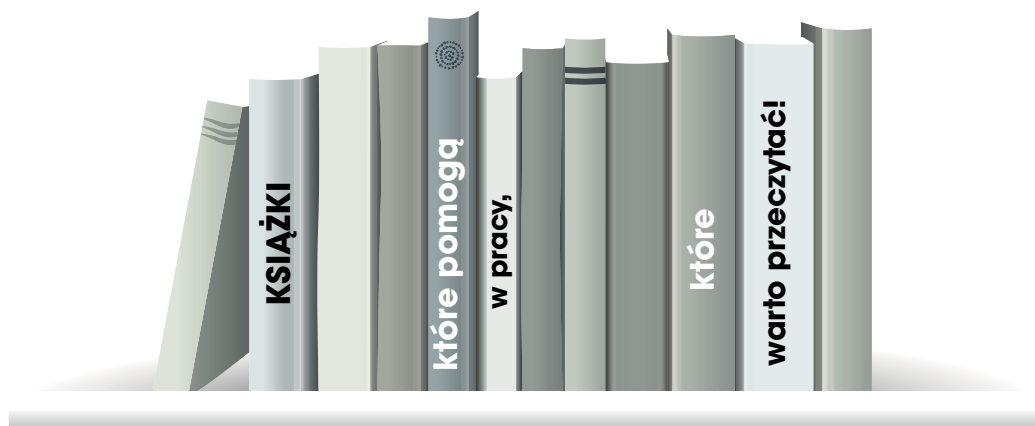
PROBLEMY - DOŚWIADCZENIA - OPINIE

Dyskopedia poloników do roku 1918. Suplement **Nowa publikacja SBP**

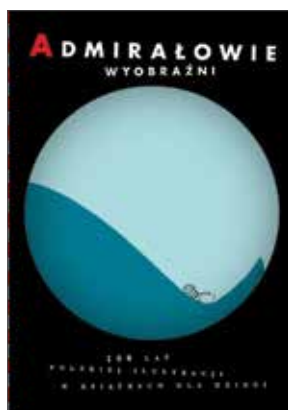
Wydawnictwo Naukowe i Edukacyjne SBP opublikowało w wersji papierowej (w ograniczonym nakładzie) oraz elektronicznej pracę pt. *Dyskopedia poloników do roku 1918. Suplement*, autorstwa Katarzyny Janczewskiej-Sołomko i Michała Pieńkowskiego. Jest to unikatowy katalog poloników fonograficznych z początkowego okresu historii nagrań, zawierający wykaz ok. 4200 nagrań wykonanych przez artystów polskich oraz innej narodowości działających na terenach polskich, nagrań utworów polskich kompozytorów oraz efekty produkcji firm fonograficznych działających w Polsce. Jest cennym źródłem dla prac badawczych dotyczących polskiego dziedzictwa kulturowego związanego z muzyką.

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu pochodzących z Funduszu Promocji Kultury w ramach programu „Muzyczny ślad”, realizowanego przez Narodowy Instytut Muzyki i Tańca.

- **Admirałowie wyobraźni. 100 lat polskiej ilustracji w książkach dla dzieci.** Pod red. Anity Wincencjuszy-Patyny. Warszawa: Wydawnictwo Dwie Siostry, 2020, 493 s., ISBN 978-83-8150-175-0.

Leksykon poświęcony jest polskiej ilustracji w książkach dla dzieci i młodzieży od odzyskania przez Polskę niepodległości (1918) do 2020 r. Przygotowało go jedenastu autorów. Znalazły się tam hasła (100) dotyczące motywów i wątków tematycznych pojawiających się na ilustracjach, od abstrakcji przez bandytów, brodaczy, cyklistów, diabły, emocje, i tak przez wszystkie litery alfabetu, aż po wojnę, yeti i zoo. Odnajdziemy tam także teksty o technikach i rozwiązaniach formalnych stosowanych przez ilustratorów, o tendencjach i inspiracjach stylistycznych oraz seriach wydawniczych. Zaprezentowano 230 najważniejszych twórców polskiej ilustracji od Franciszka Themersona i Jana Szancera przez Bohdana Butenkę, Józefa Wilkonia i Janusza Stannego po Iwonę Chmielewską, Monikę Hanulak, Mariannę Oklejak czy Aleksandrę i Daniela Mizielińskich. Jak przystało na tego typu publikację zamieszczono w niej 900 ilustracji, odnajdziemy więc takie, które pamiętają dziadkowie, rodzice i te, które inspirują współczesne dzieci. Książka niezwykle różnorodna i jak we wstępie napisała A. Wincencjusz-Patyna „zaprasza do podróży przez sto lat polskiej ilustracji książkowej”.

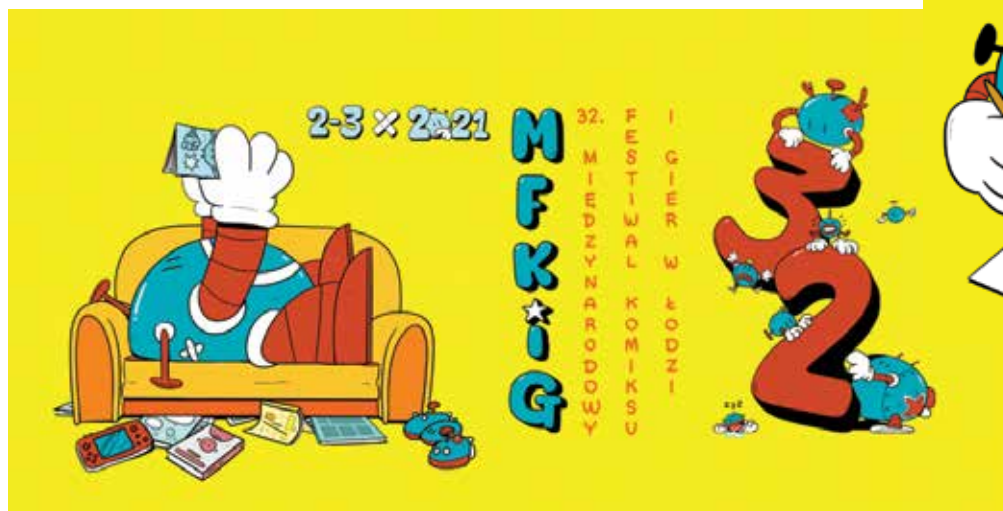
- **Paweł Bernacki: Polska książka artystyczna po 1989 r. w perspektywie bibliologicznej.** Wrocław: Oficyna Wydawnicza ATUT – Wrocławskie Wydawnictwo Oświatowe, 2020, 378 s., ISBN 978-83-7977-482-1.

Próba zdefiniowania pojęcia – książka artystyczna nasyca wiele problemów. Autor publikacji stwierdza, że „odnosi się ono raczej do dzieł sztuki eksperymentujących z księgą, jej formą, tradycją oraz społecznym statusem” i dodaje, że chodzi o taką sytuację, „gdy artyści – nie pisarze, a reprezentanci sztuk wizualnych – używają książki jak materiału służącego do stworzenia nowego projektu (dzieła sztuki)”. Książka składa się z dwóch części: pierwsza dotyczy *Polskiej książki artystycznej po 1989 r. w ujęciu księgoznawczym*. Opisano w niej m.in. takie kwestie jak: źródła problemów terminologicznych związanych z książką artystyczną, książka artystyczna wobec innych zjawisk, funkcje książki artystycznej, kolekcja „Polska książka artystyczna z przełomu XX i XXI wieku” w ujęciu księgoznawczym. Część druga dotyczy relacji między tekstem literackim a wizualną formą dzieła. Znajdziemy tam rozważania nad piękną książką, książką-obiekt, literaturą – książką w służbie tekstu, oraz inne np. wykorzystanie książki artystycznej w procesie arteterapii. Wszystkie opisane problemy poparte są przykładami. Spojrzenie na

książkę artystyczną z perspektywy bibliologii i wzajemnych relacji między słowem pisanym a jego materialną postacią pokazuje przemiany jakie zachodzą w formie dzisiejszej książki, która próbując dostosować się do nowych technologii oddala się od książki samej w sobie. Warto zapoznać się z rozważaniami i samemu zastanowić się czy to jeszcze książka, czy już nie?

Dorota Grabowska

W dniach 2-3 października br. odbył się 32. Międzynarodowy Festiwal Komiksów i Gier. Po dwóch latach przerwy wydarzenie powróciło do łódzkiej Atlas Areny. Organizatorzy – EC1 Łódź – Miasto Kultury i Stowarzyszenie Twórców „Contur” – przygotowali bogaty program spotkań, prelekcji, paneli dyskusyjnych, warsztatów i wideo-wywiadów, a także strefę targową, strefę planszówek i gier wideo oraz wystawę konkursową, którą można było oglądać w EC1 Łódź.

Jak co roku, aktywny udział w imprezie brało udział wydawnictwo Egmont, które zaprosiło na: spotkania autorskie, panele poświęcone komiksom, projekcje wywiadów z zagranicznymi autorami oraz do strefy gier planszowych, gdzie można było zagrać w kultowe gry z oferty Egmontu, a także przetestować nowości (gry „TERRA. Jak dobrze znasz świat?”, „Pędzące żółwie XXXL”, „Na barana” i „Ubongo Junior 3D” oraz przedpremierowo grę „UBONGO Lines”).

Gratką dla wszystkich fanów twórczości Janusza Christy było spotkanie poświęcone jubileuszowej edycji „Złota Kolekcja. Kajko i Kokosz”, którą wydawnictwo Egmont przygotowało z okazji 50-lecia serii. O pracach nad kolekcją opowiedzieli Paulina Christa – wnuczka Mistrza, Tomasz Kołodziejczak – wydawca, Krzysztof Janicz – znawca twórczości Janusza Christy oraz Arkadiusz Salomoński odpowiedzialny za renowację kolorystyczną plansz komiksowych i okładek oryginalnych „Złotej Kolekcji. Kajko i Kokosz”. Premierę pierwszego tomu zaplanowano na 13 października br.

Miłośników dzielnych słowiańskich wojów z pewnością zainteresowało spotkanie z kontynuatorami kultowej serii Janusza Christy – Sławomirem Kielbusem, Maciejem Kurem i Piotrem Bednarczykiem. Autorzy serii „Kajko i Kokosz. Nowe Przygody” przybliżyli prace nad *Zaćmieniem o zmierzchu* i pozostałymi tomami serii. Duch Janusza Christy był też mocno obecny podczas spotkania zatytułowanego „Dzik, Lisek, Kubatu oraz

Wojtek i Rudy, czyli komiksy dla dzieci z Egmontu”, podczas którego Paweł Kicman rozmawiał z Bereniką Kołomycką, Jakubem Sytym i Piotrem Hołodem – autorami serii komiksowych nagrodzonych w Konkursie na komiks dla dzieci im. Janusza Christy (*Malutki Lisek i Wielki Dzik, Kubatu, Wojtek i Rudy*).

Interesujące spotkanie z Maciejem Kurem poświęcone było komiksowi *Emilka Sza. Jak wiele to nic?*. Komiks o Emilce to mieszanka absurdałnego humoru z czułą opowieścią o relacjach międzyludzkich pokazujący, że świat można też postrzegać w nietypowy, niekonwencjonalny sposób.

Na fanów komiksów dla dzieci i młodzieży czekały też liczne projekcje wywiadów, które organi-

W

PRZECIĄG

zatorzy festiwalu nagrali z twórcami cenionych serii dziecięcych z: Jordim Bayarim, hiszpańskim scenarzystą i rysownikiem, autorem serii „Najwybitniejsi naukowcy”, Christophem Cazenove, scenarzystą cyklu komiksów „Sisters” i „Mali bogowie”, Malin Falch, autorką komiksu *Światła północy* oraz z twórcami pięciotomowej serii „Pamiętniki Wisienki”, francuską rysowniczką Aurelie Neyret i Jorisem Chamblainem, autorem scenariusza do serii.

Na wielkim ekranie można było też obejrzeć rozmowy z twórcami dwóch albumów o Myszcze

Miki, które we wrześniu ukazały się na polskim rynku. Oba komiksy to niezwykle oryginalne i różnorodne opowieści na nowo interpretujące przebogate uniwersum stworzone przez Walta Disneya z Myszką Miki w tle.

Dla fanów Gwiezdných Wojen wydawnictwo Egmont przygotowało projekcję wywiadu Jacka Drewnowskiego z Mikiem Siglainem – dyrek-

torem kreatywnym Lucas Film i autorem książek o Gwiezdných Wojnach.

Wśród wielu imprez towarzyszących warto wspomnieć o spotkaniu autorskim z Bartoszem Szyborem, autorem scenariusza do piątego tomu komiksowych przygód Wiedźmina, zatytułowanego *Zatarłe wspomnienia*.

Fani komiksów spotkali się z Tomaszem Kołodziejczakiem, który opowiedział jak pisze się scenariusze komiksowe i prozę, a także mówił o swoich książkach oraz o kształtowaniu się rynku fantastyki (i jego związków z rynkiem komiksu) w Polsce i zdradził plany wydawnicze Egmontu na 2022 r.

Międzynarodowy Festiwal Komiksu i Gier to największa tego typu impreza w Polsce oraz Europie Środkowo-Wschodniej. Ostatnią stacjonarną edycję festiwalu w łódzkiej hali Expo-Łódź odwiedziło ponad 20 tys. osób.

Tekst oprac. na podstawie inf. prasowej J. Ch.

Rozwój czasopisma – „Przegląd Biblioteczny”

Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich kontynuowało prace nad zwiększeniem zasięgu odbioru kwartalnika naukowego „Przegląd Biblioteczny”, szczególnie w środowisku międzynarodowym. W niektórych numerach opublikowano artykuły w języku angielskim, opracowane przez polskich i zagranicznych autorów. Dotyczyły one m.in. bibliotek szkolnych w Wietnamie, działalności Centralnej Polskiej Biblioteki Państwowej w Kijowie w latach 1925-1937, wyników ankiety nt. wyszukiwania informacji w World Wide Web, w opinii studentów kierunków humanistycznych. Prezentowano także efekty badań prowadzonych w różnych ośrodkach akademickiego kształcenia bibliotekarzy i pracowników informacji, zarówno krajowych, jak i zagranicznych.

Zachęcamy do prenumeraty na 2022 rok, <https://wydawnictwo.sbp.pl/prenumerata,47,0.html>

o picturebookach dla dzieci

Wiek XXI to okres kultury obrazowej, obrazkowej lub wizualnej, która uczyniła z obrazu równorzędnym ze słowem dialog komunikacyjny. Uwaga człowieka skupiona jest w znacznej mierze na tym, co widzi i postrzega, czyli na obrazach. Obrazy zdominowały codzienną rzeczywistość. Przejawy kultury obrazkowej spotykamy na każdym kroku, np. czytając gazetę, przeglądając strony internetowe i prywatne blogi, podróżując autobusem czy samochodem.

Kierowców „atakują” billboardy, pasażerów linii miejskich reklamy na przystankach, użytkowników portali społecznościowych zdjęcia udostępniane na Facebooku czy Instagramie. Alfabetyzacja wizualna, czyli czytanie obrazów jest niezbędne do normalnego funkcjonowania we współczesnym świecie, który nas otacza: świecie znaków, ikon, kodów kulturowych, komunikatorów wizualnych, internetu, reklam, książek elektronicznych, aplikacji i programów komputerowych.

Dział Instrukcyjno-Metodyczny Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej (WiMBP) w Rzeszowie zorganizował dla pracowników oddziałów i filii dziecięcych bibliotek publicznych woj. podkarpackiego seminarium pt. „Książki mówiące obrazem – o picturebookach dla dzieci”. Celami spotkania było omówienie wybranych zagadnień związanych z książką obrazkową (definicje, cechy, rodzaje, zagraniczni i polscy autorzy, kierunki rozwoju), rolę i znaczeniem książki obrazkowej w rozwoju dziec-

ka oraz prezentacja książek obrazkowych w zbiorach dziecięcych bibliotek publicznych i wystawy Instytutu Książki „Tu czy tam? Współczesna polska ilustracja dla dzieci”.

Problemy dotyczące roli książki obrazkowej w życiu dziecka omówiła Małgorzata Sierżęga, instruktor WiMBP w Rzeszowie. Obrazy, które nas otaczają, trafiają do umysłu znacznie szybciej niżeli słowo. Przekazują treść szybciej, trafniej i dosadniej. Samo czytanie obrazów i zagadnienia książki obrazkowej istnieją od bardzo dawna. W książce obrazkowej zawarty przekaz ma charakter opowieści, komunikowanej zarówno słowem, jak i obrazem. Przy czym oba nośniki znaczeń nie dublują informacji, lecz nawzajem się uzupełniają. Tekst bez obrazu bądź obraz bez tekstu przestaje być czytelny jako całość. W książce obrazkowej nie jest tak, jak w książce ilustrowanej, gdzie obrazek jest tylko tłem dla opowiadanej historii. W książce obrazkowej zarówno obraz, jak i tekst są „na takich samych prawach”.

BIBLIOTEKA - OŚRODEK

Tekst jest bez obrazu w pewnym stopniu nie do odczytania, nie funkcjonuje autonomicznie, ponieważ rozwiązanie opowieści znajdujemy dopiero w obrazie. Podobnie z obrazem – sam jest niepełny. Zdaniem Perry'ego Nodelmana, amerykańskiego krytyka literatury dziecięcej w książce obrazkowej „słowa mówią to, czego nie pokazują obrazy, obrazy pokazują to, czego słowa nie mówią”. Książki obrazkowe dla dzieci cieszą się ogromną popularnością na świecie. W Polsce zjawisko książki obrazkowej jest wciąż marginalizowane i niedoceniane przez rodziców, którzy traktują obraz jako dodatek, coś co jest mniej ważne od słowa. Rodzice mówią: „Ale tu nie ma liter, tylko same obrazki”, „Tutaj nie ma co czytać”. Tymczasem badania zachodnich naukowców nad książkami obrazkowymi dowiodły, że dzieci czytają obrazy i słowa całościowo, czyli symultanicznie tzw. ikonotekstami. Dla nich liczy się przekaz i z obrazu, i z tekstu. Większą uwagę poświęcają obrazom, chociaż mają również świadomość roli słów. Dlatego książka obrazkowa może stać się znakomitą medium ukazującym rzeczywistość w sposób inspirujący, bowiem „obraz widziany w książce jest dla dziecka takim samym zapisem mówiącym o świecie, jak dla dorosłego tekst”. Obraz i tekst współtworzą spójny, często ważny społecznie przekaz. Bez obrazu treść książki obrazkowej jest niepełna. W picturebookach, aby dostrzec treść, należy włożyć trochę wysiłku, uruchomić wzrok, wyobraźnię, ale też pamięć. Bo trzeba zapamiętać bohaterów książki, którymi

niejsze informacje. Obserwują porządkowanie terenu, wytyczanie budynku i sam projekt, który pokazuje, jak będzie wyglądał gotowy garaż ze stacją obsługi pojazdów. Przez kolejne miesiące śledzą, co zmienia się na placu budowy, jakie maszyny i urządzenia pomagają na dalszych jej etapach. Uroczyste otwarcie przewidziane jest na grudzień. Czy nietypowi budowniczowie zdążą na czas? Książkę *Rok na placu budowy* A. Nowickiego rodzic z małym dzieckiem może oglądać godzinami i doskonale się przy tym bawić, wyszukując coraz to nowe szczegóły.

Według znawczyni gatunku (M. Nikolajeva i C. Scott) książki obrazkowe dzielą się na: symetryczne (narracja prowadzona jest równolegle i niezależnie w obu językach, werbalnym i plastycznym), komplementarne (obraz „dopowiada” to, co nie zostało wyrażone słowami i odwrotnie), poszerzające lub uwytatniające (narracja obrazowa wspiera, podtrzymuje werbalną, a tekst literacki zależy do pewnego stopnia od ilustracji), kontrapunktujące (obie narracje prowadzone są równolegle, wzajemnie się przenikając, jedna zależy od drugiej) i synteptyczne (narracji jest więcej niż dwie, są niezależne, rozłączne). Najczęściej w jednym picturebooku występują różne relacje między słowem i obrazem. Czytelnik musi te relacje odkrywać na nowo, odwracając kolejne kartki. Powoduje to, z jednej strony powolne i dokładne czytanie obrazów, z drugiej – potrzebę powrotu do obrazów już przeczytanych.

Rola książki obrazkowej w życiu dziecka polega na tym, że pozwala poczuć się czytelnikiem, zanim jeszcze ktoś nauczy się czytać. Jest pierwszym etapem w procesie kształtowania „pełnej gotowości” dziecka do samodzielnego kontaktu z książką i obcowania z różnymi formami wypowiedzi literackiej. Rozwija zainteresowania i ciekawość świata. Początkowo jako jeden z wielu przedmiotów do zabawy, z czasem staje się narzędziem wprowadzającym dziecko w świat pojęć, znaczeń i emocji. Przez pośrednictwo obrazu jest jednym z pierwszych terenów poznawania świata na różne sposoby. Prof. Joanna Papużyńska zauważa, że książka jest elementem „jedynym z dużego zespołu zjawisk tworzących środowisko, w którym dziecko wzrasta i kształtuje się”. Ćwiczy dziecięcą pamięć i spostrzegawczość. Pozwala na wyszukiwanie szczegółów, pokazywanie tego co dostrzegło na obrazku. W ten sposób można się bawić już od pierwszych momentów, kiedy dziecko zainteresuje się książką i jej przeznaczeniem (innym niż zabawa podczas kąpeli). Pomaga zrozumieć otaczającą rzeczywistość. Uruchamia wyobraźnię, rozwija kreatywność

są maszyny na placu budowy: Koparka, Walec, Spychacz, Żuraw i inne. Do każdej maszyny i urządzenia dołączony jest krótki opis, co to jest i do czego służy. I tak dzieci dowiadują się, co to jest piła tarczowa, czy niwelator, i że na każdej budowie musi być tablica informacyjna, na której znajdują się najważ-

i słownictwo oraz stwarza nowe sytuacje poznawcze i edukacyjne. Dziecięca książka obrazkowa stanowi pierwsze zetknięcie dziecka ze sztuką i jest wstępem do wychowania ku sztuce. Dostarcza przeżyć estetycznych i emocjonalnych. Wprowadza w świat symboli, pomaga zgłębiać i przeżywać zakodowane i wyrażone w obrazach treści. Wpływa na kształtowanie pragnień, dążeń i postaw moralno-społecz-

nych. Jest źródłem intensywnych przeżyć i jednym ze środków poznania otaczającego świata. Ukazuje treści ważne ze społecznego punktu widzenia. Pokazuje np. czym jest tolerancja, akceptacja i zrozumienie drugiego człowieka. Wspólne oglądanie i czytanie książki obrazkowej wzmacnia więzi rodzinne, daje poczucie bezpieczeństwa i staje się ulubionym dziecięcym rytuałem. Treść zawarta w obrazkach stanowi doskonały materiał do rozmów z dzieckiem. Obecnie książka obrazkowa jest znaczącym medium zaangażowanym w tzw. „trudne tematy”. Służy do przełamywania tabu przez opisywanie, np. śmierci czy wyrażanie ludzkich emocji takich jak: smutek, lęk, strach, depresja, przemoc domowa, ale też seksualność, odmiennosc, np. książki P. Stalfeld z serii „Bez Tabu” (*Mała książka o śmierci, Mała książka o przemoc, Mała książka o kupie* – Wydaw. Czarna Owieczka) czy książki G. Dahle i S. Nyhus’a (*Włosy mamy, Grzeczna, Zły pan* – Wydaw. EneDueRabe). Stanowi pomoc w nauce pisania i czytania. Nic lepiej nie wpływa na „wyobrażenie językowe” wyrazu i pojęcia, jak jego forma graficzna (obraz). Prof. Grzegorz Leszczyński, znawca literatury dziecięcej, na pytanie, czy warto czytać dzieciom książki obrazkowe, tak odpowiada: „Dorośli myśli słowem, dziecko – obrazem. Od czytania obrazu rozpoczyna czytanie książki. Książka rośnie wraz z wiekiem dziecka – słowa się rozrastają, obrazy stopniowo zanikają”.

Przykłady książek obrazkowych dla małych dzieci

O książkach obrazkowych, które warto mieć w zbiorach dziecięcych bibliotek publicznych opowiedziały Elżbieta Kuchta z MBP w Jarosławiu i Barbara Jabłońska z WiMBP w Rzeszowie. Bibliotekarki zaprezentowały picturebooki wykorzystywane na zajęciach z dziećmi, m.in.: I. Chmielewskiej, jednej z najwybitniejszych autorek książek obrazkowych (*Oczy – dar widzenia, Dwoje ludzi – zależności w związkach, Kłopot – problemy dzieci, W kieszonce – zwykłe rzeczy, O tych, którzy się rozwijali* – ludzie ważni w życiu, *Pamiętnik Blumki* – Janusz Korczak, Holocaust), A. i D. Mizielińskich (*Mapy* – edukacja globalna, *Pod ziemią, pod wodą* – ochrona środowiska, *Co z Ciebie wyrośnie?* – marzenia o przyszłości, Tydzień z internetem, *Tu jesteśmy* – wyprawa w kosmos, *Zjedz to sam* – układ pokarmowy, *D.O.M.E.K.* – architektura, *D.E.S.I.G.N.* – wzornictwo przemysłowe), J. Olech i E. Bąka (*Kto ty jesteś?* – patriotyzm, Święto Niepodległości), K. Bajerowicz (*Drzewo* – ciekawostki przyrodnicze), M. Bieńczyka i J. Concejo (*Książę w cukrowni* – rozważania o szczęściu), T. Samojlika (*Misja kosmos* – kosmos w pigułce), K. Boguckiej (*Rok w mieście* – mieszkańcy miasta), E. Dziubak (*Rok w lesie* – mieszkańcy lasu), J. Wilkonia (*Kici, kici, miau* – Światowy Dzień Kota), P. Pawlaka (*Jajuńciek* – odwaga, *Ignatek* – poszukiwanie przyjaciela, *Czarostatki i parodieje* – wędrówka), T. Oziewicz (*O wiadukcie kolejowym, który chciał zostać mostem nad rzeką* – świat przedmiotów i zwierząt), O. Dąbrowskiej (*Maurycy i Mika podróżują przez pory roku* – pory roku), A-C. Tidholm (*Gdzie idziemy?, Wymyśl coś, Jest tam ktoś?, A dlaczego?* – inspiracja do zabawy), B. Rodriguez (*Złodziej kury* – opowiadanie historii), D. Cali i S. Blocha (*A ja czekam...* – życie człowieka, *Wróg* – bezsens wojny), G. Dahle i S. Nyhusa (*Włosy mamy* – depresja, *Mus jabłkowy* – emocje), S. Nordqvista (*Gdzie jest moja siostra?* – podróż), J. Klassena (*Gdzie jest moja czapeczka?* – historia misia), M. Rolnik (*Zakątki, czyli kto tu mieszka?* – domy i stroje), A. Wabika i M. Surmy (*Jestem miasto. Kraków* – przewodnik), M. Oklejak i A. Szkody (*Jestem miasto. Warszawa* – historia Warszawy), serie (*MAMOKO, Opowiem Ci mamo, Ulica Czereśniowa* – oglądanie, zgadywanie i opowiadanie).

Kolejnym punktem seminarium był wykład „Książka obrazkowa: czym jest i jak działa. Od zagranicznej klasyki do polskiej współczesności”, który wygłosił dr Michał Zając z Wydziału Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii UW. Przedstawił (sformuło-

OSKIMODORS - KRALOTAB
BIBLIOTEKA - SPONOWISKO

wane w Polsce i za granicą) najważniejsze definicje i cechy książki obrazkowej, podstawowe koncepcje „ikonotekstu” na przykładzie 3 klasycznych książek obrazkowych (*Tam, gdzie żyją dzikie stwory* M. Sendaka, *Wydź z wody* S.J. Burningham, *Głosy w parku* A. Browne’a), kierunki rozwoju książek obrazkowych (książki zabawki, hipertekstowe, postmodernizm) oraz najciekawsze tytuły czołowych polskich autorów książek obrazkowych. Stwierdził, że większość badaczy powołuje się na definicję sformułowaną przez Barbarę Bader, prowadzącą historyczne studia nad amerykańską książką obrazkową. Według Bader książka obrazkowa to „tekst, ilustracje, całościowy projekt, produkt artystyczny i handlowy; dokument odzwierciedlający historię, kulturę, czynniki społeczne; przede wszystkim zaś doświadczenie dla dziecka. Jako forma sztuki opiera się na współzależności słowa i obrazu, na równoczesnym oglądaniu dwóch sąsiadujących stron, na napięciu przeżywanym przy przewracaniu kolejnej karty. Na swój sposób możliwości [przekazu] książki obrazkowej są nieograniczone”. Badaczki M. Nikolajewa i C. Scott podkreślają wyjątkowość znaczenia książki obrazkowej jako formy artystycznej. Książka obrazkowa komunikuje się przez dwie oddzielne sieci znaków – ikonicznych i konwencjonalnych, których funkcją jest przedstawianie i narracja. Współczesny rynek książki obrazkowej cechuje niezwykła różnorod-

która odnosi wielkie międzynarodowe sukcesy. Przedstawiała prace 14 uznanych ilustratorów i projektantów graficznych, laureatów najważniejszych światowych konkursów: E. Bąka, M. Błażniaka, K. Boguckiej, I. Chmielewskiej, A. Dudek, E. Dziubak, M. Gurowskiej, M. Hanulak, M. Ignerskiej, A. Królak, P. Mogilnickiego, A. Niemierko, O. Płocińskiej i D. Rylskiego. Składała się z trzech części i skierowana była do publiczności w każdym wieku. W założeniu miała najmocniej angażować dzieci, pobudzać ich kreatywność, aby poczuły się jak artyści. W pierwszej części wystawy dzieci mogły dowiedzieć się, czym jest ilustracja oraz same też mogły sprawdzić się jako ilustratorzy. W drugiej – miały możliwość wejścia w świat książki, w którym ilustracje stają się scenografią interaktywnego labiryntu. Trzecia część to była wielka czytelnia, w której dzieci spotkały się oko w oko z ilustratorami i ich dziełami. Zwiedzający wystawę mogli skorzystać z kreatywnego zeszytu z zadaniami, który pozwolił im utrwalić wiedzę o ilustracji. Dzięki uprzejmości Instytutu Książki Dział Instrukcyjno-Metodyczny WiMBP w Rzeszowie otrzymał plakaty, biogramy, scenariusze, zadania i prezentację, które przez półtora roku udostępniał wszystkim oddziałom dla dzieci zainteresowanym wystawą. Wystawa i towarzyszące jej warsztaty plastyczne, prezentowane w około 12 bibliotekach dziecięcych Podkarpacia, cieszyły się ogromną popularnością wśród zwiedzających.

Obok szeregu plusów książki obrazkowe mają jeden zasadniczy minus, który powoduje, że rodzice niechętnie po nie sięgają. Wymagają zaangażowania, kreatywności i pomysłowości, a więc trochę wysiłku ze strony osoby dorosłej. Rodzic zmęczony po pracy najczęściej nie ma siły na wymyślanie dziecku ciekawych historii. Woli sięgnąć po książkę z tekstem, bowiem jest to łatwiejsza opcja. Tymczasem picturebooki są ważnym etapem w edukacji oraz rozwoju emocjonalnym i intelektualnym małego dziecka. Powinna je posiadać w swoich zbiorach każda biblioteka specjalizująca się w obsłudze młodego czytelnika.

ność. Kupujący mają duże możliwości wyboru. Dziecięca książka obrazkowa adresowana jest do coraz starszego odbiorcy (do 14 roku życia).

Uczestnikom seminarium została przedstawiona wystawa Instytutu Książki „Tu czy tam? Współczesna polska ilustracja dla dzieci”. Wystawa prezentowała fenomen polskiej ilustracji dla dzieci,

Małgorzata Sierżęga
WiMBP w Rzeszowie

* Niniejszy tekst redakcja „PB” zamówiła u Autorki w celu zamieszczenia w numerze specjalnym dotyczącym książki obrazkowej. Niestety nie „zmieścił się”, dlatego publikujemy go w nr 11.

Komiks

PRZYJAZŃ FILMU Z LITERATURĄ... I CZYTELNIKIEM

Jak w Ostrowie Wielkopolskim pracujemy z komiksem

Komiks definiowany jest jako historia obrazkowa najczęściej z dodanym tekstem. Pierwsze komiksy, narodziły się w XIX w., publikowane były w prasie w postaci humorystycznych pasków, przypominających te znane czytelnikom „Przekroju” o profesorze Filutku. W późniejszych czasach komiks wykształcił się jako odrębna forma gatunkowa i wydawnicza. Dziś komiks, zwany też czasem powieścią graficzną, jest na tyle wyemancypowanym gatunkiem, iż nikogo nie dziwi fakt jego stałej obecności w bibliotekach, a nawet otwieranie całych działów czy wypożyczalni poświęconych tej formie.

Mediateka popularyzuje „komiczne paski”

Nazwa „komiks” jest spolszczeniem angielskiego zwrotu *comic strip* (komiczny pasek), co oczywiście nie dziwi, skoro kolebką komiksu są Stany Zjednoczone (pierwszy bohater to Yellow Kid Richarda F. Outcaulta). Mimo iż geneza gatunku wyraźnie wskazuje na jego komediowy charakter, współczesne komiksy dawno przestały być tylko humorystycznymi opowieściami, a na pasjonatów tej formy czekają m.in. komiksy sensacyjne, komiksy thrillery, historyczne powieści graficzne, horrory, a nawet komiksy erotyczne. Z tego względu oczywistym staje się fakt, że informację o identyfikowaniu komiksu z odbiorcą dziecięcym już dawno należy włożyć między bajki.

W ostrowskiej Mediatece oferta komiksowa jest zorientowana głównie na odbiorcę dorosłego, ewentualnie starszą młodzież. Owszem, dzieci także

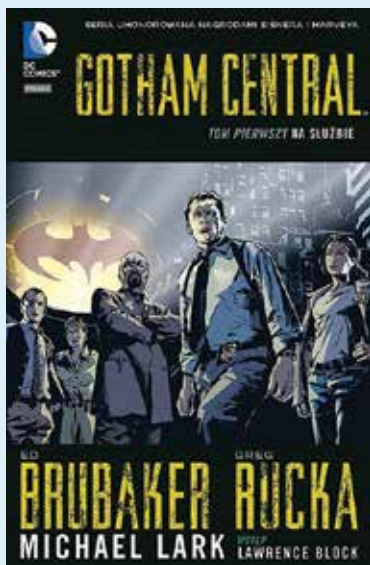
znajdą tu coś dla siebie, ale mali koneserzy historyjek obrazkowych będą raczej musieli odwiedzić filię nr 7 przy ul. Krotoszyńskiej, która od lat specjalizuje się w literaturze dziecięcej. Wśród zbiorów Mediateki, które są wręcz skarbem dla bywalców Pyrkonu i innych tego typu imprez, można znaleźć prawdziwe perły. Mamy tu oczywiście komiksowy świat Marvela (np. *Avengers*, *Daredevil*), DC Comiks (np. seria *Wonder Woman*, *Gotham Central*) czy Dark Horse Comics (*CinCity*, *Hellboy*). Zakres tematyczny jest także bardzo szeroki. Uwagę zwraca nie tylko seria „Sandman” Neila Gaimana (fantasy), *Amerykański wampir* Scotta Snydera, Rafaela Albuquerque’a i Da-

W

OSIMODORS - WYALOTAB
BIBLIOTEKA - GPODOWISKO

vida McCaiga (groza), saga rodu Sambre'ów Bernarda Yslaire'a, ale kultowa już chyba historia, nawiązująca do okresu II wojny światowej: *Maus. Opowieść*

ocalałego Arta Spiegelmana. A skoro jesteśmy przy tematyce Holocaustu, warto też wymienić komiks poświęcony Irenie Sendlerowej (Severine Trefouel, Jean-David Morvan, David Evrard, *Irena* 1-4). Jak wspomniałam, angielska nazwa zdominowała inne odpowiedniki (np. francuski „la bande dessinée”, włoski „fumetti”, węgierskie „kepregnety”, a nawet rodzime „dymki”), nie wystarczyła jednak na określenie dorobku japońskiego. Termin „manga” (oznaczaający „pospiesznie wykonany rysunek”) na stałe zagościł w nomenklaturze odbiorców form graficznych, zresztą nie bez powodu (manga posiada wszak swoje określone wyróżniki, charakterystyczne tylko dla niej). W Mediatece także wypożyczyć można mangę, a liczba zainteresowanych nią czytelników stale rośnie. W ofercie mamy też komiks wyłącznie dla dorosłego odbiorcy, po którego lekturze pąsy nie znikają z twarzy (np. Frank Thorne *Żelazny diabeł Iron devil*). Ten komiks, siłą rzeczy, ma węższe grono odbiorców i nie może być eksponowany, zwłaszcza w przestrzeni dla dzieci.

Rocznikowe zajęcia i nie tylko

W Mediatece nie ograniczamy się wyłącznie (choć to najważniejsza część naszych działań) do wypożyczania komiksów. W sali spotkań z kulturą i dziele Robotyka odbywają się także warsztaty poświęcone tej formie dla grup zorganizowanych. W 2019 r. obchodziliśmy stulecie powstania komiksu polskie-

go, dlatego zainteresowanych zajęciami było bardzo dużo. Podczas zajęć młodzi ludzie poznawali historię komiksu, genezę nazwy, a także elementy wyróżniające tę formę (dymki, ramki, chmurki, rynny, onomatopeje). Warto tu nadmienić, że komiks jest spokrewniony nie tylko z literaturą (narracja, dialogi w ramach, myśli – monologi wewnętrzne w chmurkach), ale też z filmem (tekst ikoniczny, opowieść w kadrach). Podczas zajęć, które prowadziłam, wykorzystywałam zbiór *100 na 100. Antologia komiksu na stulecie odzyskania niepodległości* (wydany nakładem WSiP w 2018 r.), co było uzasadnione faktem, że komiks polski rodził się niemal wraz z niepodległością naszego kraju. Jako przykłady podczas zajęć przywoływane były utwory graficzne *Szczypiorniak* Bereniki Kołomyckiej i Pawła Niewiadomwgo i *Głos kobiet* Katarzyny Babis. Należy podkreślić, że w pracach nad tą jubileuszową antologią brali udział najznakomitsi twórcy polskiego komiksu, w tym m.in. Papcio Chmiel, Bogusław Polch, Zbigniew Kasprzak, Marek Szyszko i Andrzej O. Nowakowski. Solidne wsparcie historyczne i rekomendujące antologię artykuły ta-

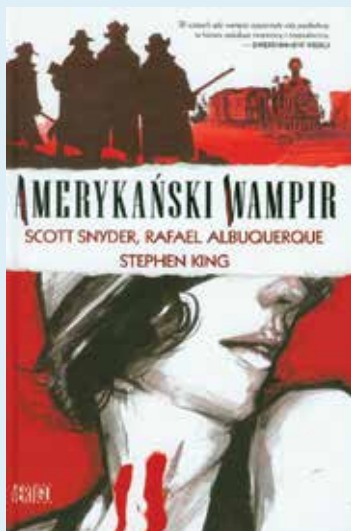

kich autorytetów, jak choćby prof. Jerzy Bralczyk, czyni z tej pozycji naprawdę wartościowe dzieło zarówno pod względem rozrywkowym, jak i edukacyjnym. Ciekawostkę stanowi też fakt, iż na potrzeby tej publikacji opracowano specjalną czcionkę o nazwie Brygada 1918.

Przyjdź i stwórz własny komiks

Ponieważ nasza filia dysponuje wysokiej jakości sprzętem, nic nie stało na przeszkodzie, by dla chętnych przeprowadzać także warsztaty z tworzenia

własnego komiksu. Przeprowadziliśmy takie zajęcia nie tylko podczas roku szkolnego, ale też w wakacje dla chętnych czytelników. Wykorzystywaliśmy do tego programy graficzne i dostępne w sieci narzędzia do składu komiksów. Jest ich oczywiście sporo, jednak w Mediatece najczęściej posilkowaliśmy się

aplikacją ComicLife, która ma ciekawą ofertę, a do tego jest niemalże intuicyjna w obsłudze. Prace autorstwa dwóch młodych ludzi Adama Gocela i Stanisława Wojciechowskiego znalazły się na naszej wystawie, a także na fanpage'u Mediateki.

Warto podkreślić, że zainteresowanie formami graficznymi wśród czytelników nieustannie wzrasta, *Kajko i Kokosz*, *Szkoła latania* Janusza Christy to pozycja obecna w podstawie programowej z języka polskiego, a wielu bohaterów komiksowych już dawno zagościło z powodzeniem na wielkich ekranach (Superman, Batman, Wonder Woman, Asterix i inni). Komiks to gatunek, o którym bibliotekarze powinni nieustannie pamiętać, i jeżeli tylko miejsca na półkach oraz możliwości finansowe pozwolą (niestety wydanie powieści graficznej jest o wiele bardziej kosztowne niż tradycyjnej książki), warto by gościł w nowościach wypożyczalni jak najczęściej.

Komiksowo podczas pandemii

Pandemia, która na dwa lata sparaliżowała pracę bibliotek, w tym Mediateki, nie była sprzymierzeńcem działań na żywo. Zeszliśmy do wirtualnego podziemia, ale postanowiliśmy działać w ramach pracy online. Udało nam się zorganizować spotkanie z dr. Pawłem Ciołkiewiczem, znawcą komiksu, autorem książki *Moje komiksy Vol.1 Od*

Tajfunu do Supermana (Kurec 2019). Wywiad ukazał się 10 sierpnia br. na fanpage'u Mediateki <https://www.youtube.com/watch?v=9keeBloMiAw>, a sam rozmówca zgodził się zostać jurorem w konkursie „Między literaturą a filmem – komiks”, którego pierwsza edycja odbyła się w 2020 r. Inicjatywa spotkała się z dużym zainteresowaniem odbiorców. Młodzież ze szkół ponadpodstawowych i dorośli czytelnicy mieli okazję wykazania się wiedzą w konkursie online pt. „Co wiemy o komiksie?” Miał on postać testu, do którego uczestnik otrzymywał link w ustalonym przez organizatorów dniu. Równolegle w ramach drugiej kategorii pt. „Tworzymy własne komiksy” dzieci mogły dostarczyć do Mediateki prace łączące grafikę z tekstem, które po

zakończeniu konkursu znalazły się na wystawie. W tym roku została ogłoszona druga edycja konkursu, wzbogacona o dodatkowe zadanie, związane z twórczością Stanisława Lema. Regulamin został udostępniony pod linkiem na stronie i Fanpage'u biblioteki: <https://www.biblioteka-ostrow.pl/Portals/0/dokumenty/konkurs%20-%20komiks.pdf>

Komiksowa półka w Mediatece wciąż się rozrasta, a zainteresowanie tym tekstem kultury wśród czytelników zarówno dorosłych, jak i dzieci nie słabnie. Miło nam, gdy po nasze zbiory sięgają odbiorcy spoza miasta i powiatu, co wskazuje, że ostrowska Mediateka jest, i mam nadzieję będzie już zawsze, kojarzona z powieściami graficznymi.

dr Bogna Skrzypczak-Walkowiak
Mediateka. Przystanek Kultury w Ostrowie Wlkp.

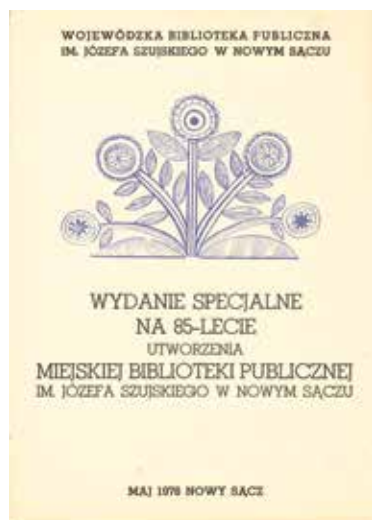

BIBLIOTEKA - GMINNA

Sądecka Biblioteka Publiczna im. Józefa Szujskiego świętuje jubileusz 130-lecia

130 lat Sądeckiej Biblioteki Publicznej to wielkie święto, podkreślające rolę nie tylko naszej nowosądeckiej placówki, ale wszystkich bibliotek w codziennym życiu mieszkańców, ich wpływ na rozwój społeczny i naukowy lokalnych społeczności oraz życia kulturalnego na przestrzeni zmieniających się lat i towarzyszących im trendów.

Sądecka Biblioteka Publiczna im. J. Szujskiego w Nowym Sączu należy do największych bibliotek w regionie. Korzysta z niej ponad 100 tys. mieszkańców miasta i okolic. Obok budynku głównego, znajdującego się w kamienicy Lubomirskich ulokowanej w samym centrum Nowego Sącza, na terenie miasta działa siedem bibliotecznych filii, Oddział dla Dzieci i Młodzieży oraz Zbiory Zabytkowe i Regionalne.

Początki działalności placówki sięgają roku 1891, kiedy to patron biblioteki Józef Szujski przekazał miastu księgozbiór liczący 1791 dzieł w 2942 tomach. Biblioteczne podwaliny wsparł pięć lat później Józef Wieniawa Zubrzycki, ofiarując nie tylko książki, ale i dworek

na Plantach. Od tego momentu zbiory rozrastały się a biblioteka zmieniała swe siedziby. Mimo historycznych zawieruch i zakazu funkcjonowania podczas wojny nie zaprzestano działalności, udostępniając księgozbiór konspiracyjnie. Ostatecznie, w 1970 r. biblioteka ulokowana została w XVII-wiecznej kamienicy Lubomirskich przy ul. Franciszkańskiej 11, gdzie mieści się do dziś.

W 1975 r., w związku z reformą administracyjną, została powołana Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Józefa Szujskiego, która sprawowała opiekę merytoryczną nad 230 placówkami bibliotecznymi województwa nowosądeckiego. Utworzono ją z Powiatowej Biblioteki Publicznej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Józefa Szujskiego. W związku z poszerzeniem granic miasta, do miejskiej sieci bibliotecznej zaczęto włączać biblioteczne filie. Od 1999 r. biblioteka stała się instytucją sa-

morządową i uchwałą Rady Miasta Nowego Sącza zmieniła nazwę na Sąddecka Biblioteka Publiczna im. Józefa Szujskiego. Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom swoich czytelników i dostosowując się do nowych technologii, podjęto zintensyfikowa-

ne prace nad komputeryzacją placówki. Pierwszy komputer w czytelni biblioteki został udostępniony użytkownikom w lutym 2000 r. W 2004 r. nastąpiło oficjalne otwarcie automatycznej wypożyczalni w bibliotece głównej, sześć lat później komputerową rejestrację czytelników wprowadzono w ostatniej z filii.

Dzisiaj jesteśmy placówką w pełni zautomatyzowaną, prowadzimy kursy komputerowe dla seniorów i warsztaty z animacji poklatkowej dla dzieci i dorosłych. W budynku głównym zainstalowana jest pętla indukcyjna, wypożyczamy czytaki i cały czas wzbogacamy księgozbiór zarówno o e-booki, jak i audiobooki. Większość organizowanych dzisiaj spotkań autorskich tłumaczona jest na język migowy, organizujemy spotkania z elementami biblioterapii.

Sąddecka Biblioteka Publiczna pełni istotną rolę w rozwoju i utrzymywaniu więzi lokalnej społeczności. Wiele grup społecznych, jak i wiekowych angażuje się czynnie w działalność placówki i promocję czytelnictwa. Przy Oddziale dla Dzieci i Młodzieży od lat działa dziecięco-młodzieżowa grupa teatralna „Leśne Duszki”. Młodzi ludzie pod okiem prowadzącego bibliotekarza piszą scenariusze spektakli, tworzą też scenografię i kostiumy. Przy bibliotece głównej funkcjonuje Sąddecki Klub Literacki zrzeszający regionalnych poetów i pisarzy, rozsławiający Sądeczynę, a w szczególności Sąddecką Bibliotekę Publiczną na ogólnopolskich eventach literackich. Członkowie klubu promują swoje wydawnictwa, występują na scenach z koncertami poetyckimi, prowadzą warsztaty poetyckie, organizują nowatorskie przedsięwzięcia literackie w przestrzeni miast. „Poetycki autobus” i „Święta ulicznych poetów” to jedno z wielu pomysłów, których celem jest zaskoczenie mieszkańców miasta poezją w najmniej spodziewanych miejscach. To oryginalne i spotykające się z miłym przyjęciem zaproszenie do czytania i wizyt w bibliotece. Młodzi ludzie działają rozwijając swe pasje pisarskie, reporterskie i fotograficzne przy bibliotecznym młodzieżowym blogu literackim Zacztyani na maxa. Promując swoje talenty zachęcają rówieśników do sięgania po książkę i tworzą tak potrzebną w dzisiejszych czasach wirtualną przestrzeń okołobiblioteczną. Dostrzegając duży i niespożytkowany potencjał poetycki lokalnej społeczności, stworzyliśmy w tym roku nową stronę internetową poświęconą poezji debiutypoetyckie.pl. Zachęcać ona będzie do sięgania po wiersze, stanie się miejscem promocji początkujących poetów i strefą wir-

OSIMODORS - SPADOWISKO
BIBLIOTEKA - KRAJOWISKO

▲ Fot. w artykule z archiwum biblioteki

tualnych poetyckich spotkań i dyskusji. Z okazji obchodów 130-lecia biblioteki przygotowana została też strona wbibliotecesujskiego.pl, prezentująca w formie wirtualnego spaceru po wystawie najcenniejsze zbiory nowosądeckiej biblioteki oraz ciekawostki związane z historią placówki.

Wychodzimy z ofertą na zewnątrz. Odwiedzamy przedszkola („Mobilna biblioteka”), szkoły („Plecak pełen książek”), centra seniora („Środy z książką”). Wpisujemy się coraz głębiej w przestrzeń architektoniczną miasta, zachęcając mimowolnie do sięgania po książkę. Przykładem jest „Wakacyjna biblioteka” – regały książek bookcrossingowych w wakacyjnych strefach relaksu i ogródkach miejskich oraz „Nowosądecka Biblioteka Plenerowa” – ekologiczne domki z książkami do uwalniania, wpisujące się w zieloną przestrzeń miasta. Już wkrótce na płycie nowosądeckiego Rynku pojawią się plansze plenerowej wystawy „Gdybym przeniósł się na karty książek” prezentującej fotografie młodych ludzi, którzy wcielili się w postaci bohaterów książkowych. Zapraszamy też grupy zorganizowane do odwiedzania biblioteki i korzystania z naszej oferty edukacyjnej. Starszym odbiorcom proponujemy m.in. zajęcia poświęcone regionalnym czasopismom i literaturze, książkom zabytkowym czy unikatowemu wydawnictwu La Capella Sistina, które jako jedna z nielicznych instytucji, po-

siadamy w swoich zbiorach. Dzieci zapraszamy do wyremontowanej w ubiegłym roku i urządzanej w ekologicznym stylu czytelnia Oddziału dla Dzieci i Młodzieży na warsztaty i interdyscyplinarne zajęcia z książką.

Sąddecka Biblioteka Publiczna jest współorganizatorem Sąddeckich Targów Książki, wielkiej li-

terackiej imprezy promującej głównie literaturę i twórców regionu. Reaktywowaliśmy popularne biblioteczne święto lat osiemdziesiątych – Sąddeckie Dni Literatury, które z roku na rok nabiera coraz większego rozmachu. Organizujemy imprezy tradycyjne – spotkania autorskie, promocje książek, wieczorki poetyckie czy głośnie czytania i włączamy się w ogólnopolskie akcje czytelnicze, ale staramy się też zaskakiwać naszych stałych i wiernych czytelników. Zwycięzców tegorocznego facebookowego konkursu walentynkowego odwiedził kurier z pocztą kwiatowo-książkową (akurat był czas rozwoju pandemii i nie mogliśmy zorganizować uroczystego wręczenia nagród), poprzedniego roku obdarowywaliśmy zaś wszystkich czytelników lukrowanymi i własnoręcznie przez bibliotekarzy upieczonymi piernikowymi sercami z logo biblioteki, by słodko nas wspominali i chętnie do nas wracali. Najbardziej aktywnych czytelników nagradzamy w Plebiscycie na Czytelnika Roku Sąddeckiej Biblioteki Publicznej. Trud się opłaca, użytkownicy licznie odwiedzają zarówno wypożyczalnię (od lat zajmujemy I miejsce w rankingu rocznym bibliotek województwa małopolskiego w kategorii największej liczby czytelników oraz wypożyczeń), jak i tłumnie uczestniczą w imprezach przez nas organizowanych. Naszą aktywność dostrzegają również członkowie jury konkursów bibliotekarskich (konkurs na najciekawsze wydarzenie w ramach Ogólnopolskiego Tygodnia Bibliotek, Mistrz Promocji Czytelnictwa).

Wszystko to z pasji do czytania i książek, którą my – bibliotekarze zarażamy mieszkańców Nowego Sącza i okolic. Nasza biblioteka to miejsce z bogatą tradycją, ale też i ludzie, którzy atmosferę tego miejsca tworzą. Do pełni szczęścia brakuje nam tylko nowoczesnego budynku, który z odnowioną w 2021 r. zabytkową kamienicą Lubomirskich, w której się mieścimy, spełniałby wszystkie oczekiwania współczesnego czytelnika. O nowy budynek usilnie się staramy, działając prężnie i będąc dumnymi z miejsca, w którym pracujemy, zapełniając każdego dnia kolejne karty historii tego miejsca.

Zachęcamy do odwiedzenia strony internetowej Sąddeckiej Biblioteki Publicznej im. Józefa Szujskiego w Nowym Sączu (sbp.nowysacz.pl), gdzie znajduje się obszerna i szczegółowa historia placówki oraz jej aktualna oferta.

Marek Rylewicz
dyrektor Sąddeckiej Biblioteki Publicznej

SZUKAM NIESZABLONOWYCH I NIEOCZYWISTYCH ROZWIĄZAŃ

Rozmowa z Magdaleną Śliwak
Lubuskim Bibliotekarzem Roku 2020

Opowiedz, jak trafiłaś do Miejskiej Biblioteki Publicznej w Żaganiu

Gdyby ktoś powiedział mi 20 lat temu, że zostanę bibliotekarzem, to nigdy bym nie uwierzyła, chociaż z biblioteką byłam związana jako czytelnik kochający książki. Biblioteka zawsze wydawała mi się magicznym miejscem, takim prawie idealnym, gdzie nikt nie ocenia, ale spełnia moje potrzeby, gdzie człowiek czuje się wolny. Coś mnie ciągnęło... Może pasja i nieograniczony dostęp do kultury? Przypadek i tkwiący we mnie niespokojny duch sprawiły, że jestem w tym niezwykłym miejscu od 16 lat i maluję swój obraz w MBP w Żaganiu. Po upływie kilkunastu lat w zawodzie uważam, że to był doskonały wybór, dający mnóstwo satysfakcji i zadowolenia. Tym bardziej, że szybko rzucono mnie na głęboką wodę. Po niespełna trzech latach

pracy powierzono mi zarządzanie instytucją. Jestem bibliotekarzem z „douczenia”, a nie z podstawowego wykształcenia, więc często czuję podwójną odpowiedzialność za swoje kroki.

Jako dziecko byłaś namiętną czytelniczką? Pamiętasz hity lekturowe swojego dzieciństwa? Biblioteki, które wówczas odwiedzałaś?

Moją ulubioną biblioteką była oczywiście Książnica żagańska z siedzibą przy ul. Jana Pawła II. Niestety, zostało po niej tylko wspomnienie. Dziś budynek pełni inną funkcję. Ważną biblioteką była nasza domowa. Mam starszych braci – namiętnych czytelników. To m.in. oni zarzili mnie pasją czytania. Podsuwali mi coraz trudniejsze pozycje książkowe. Być może dlatego, że bardzo szybko miałam podaną trudną książkę, a przecież trudna książka to dobra książka, dosyć płynnie weszłam w kulturę czytelniczą.

Nie utkwiła mi w pamięci pierwsza samodzielnie przeczytana książka, ale pamiętam, że kochałam książki i że zawsze były gdzieś obok. Do dziś traktuję je jak najlepszych przyjaciół. Faworytem na pewno były *Dzieci z Bullerbyn*. Pamiętam, że zaczytywałam się w serii książek Joanny Chmielewskiej, czy w „Panu Samochodzik” Zbigniewa Nienackiego. Z sentymentem wspominam *Awanturę o Basię*, czy przeróżne komiksy. Potem przyszedł czas na literaturę sensacyjną, zaczytywałam się w książkach Roberta Ludluma. Był też czas na literaturę kryminalną na czele z Raymondem Chandlerem. Uwielbiałam też przepisywać fragmenty książek, które wzbudzały emocje: od smutku do radości. Późniejsze obcowanie z literaturą ewaluowało z wiekiem. Dziś fascynują mnie powieści psychologiczne. Często sięgam po pozycje z klasyki literatury, literaturę faktu, literaturę piękną polską. Bardzo lubię nowości, ale mam też pozycje, do których wracam.

OSIMODORS - KRAJOTWÓR
BIBLIOTEKA - SPACJOTWÓR

Zostałaś finalistką II etapu ogólnopolskiego konkursu Bibliotekarz Roku uzyskując tytuł Lubuskiego Bibliotekarza 2020 r. Jakie emocje Ci towarzyszyły, kiedy dotarła do Ciebie ta radosna wieść?

Tak się szczęśliwie złożyło. Ten zaszczytny tytuł to jak spełnienie zawodowych marzeń. Pytasz o emocje? Na początku ogromne zdziwienie i wzruszenie. Chyba nawet nie uwierzyłam. Oczywiście jestem bardzo dumna, chociaż traktuję to indywidualne wyróżnienie jako nagrodę dla całego zespołu. Powodem do radości jest fakt, że działania MBP im. Papusy w Żaganiu zostały zauważone i docenione w bardzo trudnym okresie działalności. Towarzyszyła nam pandemia i bardzo szybko, praktycznie z dnia na dzień musiałyśmy przenieść większość działań do sieci. Raz jeszcze chciałam bardzo podziękować za nominację i zaufanie. To jest niebываły zaszczyt reprezentować województwo. Mam też świadomość, że jest ogromna liczba bibliotekarzy zasługujących na ten tytuł.

Na zaszczytny tytuł zareagowały chyba wszystkie lokalne środki masowego przekazu. W mediach społecznościowych wrzało. Policzyłaś informacje, które ukazały się na ten temat?

Nie policzyłam. Ten odzew medialny to kolejna wartość dodana. Nie mogłam sobie nawet wyobrazić takiego zainteresowania. Wszystko odbywało się bardzo spontanicznie. I bardzo się cieszę, że mogłam podzielić się tą radością z innymi. Takie działania wzmacniają i pokazują, że nasz zawód jest bardzo ważny. A ja zyskałam pewność, że nie jestem sama.

Nie brakowało także reakcji ze strony władz samorządowych, zaprzyjaźnionych instytucji, koleżanek i kolegów po fachu... Opowiedz, kto przybył z gratulacjami i czemu zawdzięczasz tak niebываły odzew społeczny?

Gratulacjom nie było końca. Odwiedził mnie burmistrz Miasta Żagań Andrzej Katarzyniec, przewodniczący Rady Miasta Żagań Adam Matwijów z przewodniczącym Komisji Oświaty i Kultury Krzysztofem Sieńko, zastępczyni starosty powiatu żagańskiego Anna Michalczuk. Otrzymałam gratulacje od dyrektora Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Zielonej Górze Andrzeja Bucka, od dyrektorów i pracowników zaprzyjaźnionych instytucji oraz użytkowników MBP. Nie zabrakło gratulacji i zainteresowania ze strony mediów. Ten odzew społeczny to olbrzymie wyróżnienie i mogę tylko podziękować za tak duże wsparcie.

Uważasz, że konkurs Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich „Bibliotekarz Roku” ma sens? W czym upatrujesz jego największą wartość?

Każde działanie ma sens, jeśli niesie pozytywne efekty. Największą wartością konkursu jest promocja zawodu bibliotekarza. Przy telefonach z gratulacjami, jakie otrzymałam, pierwsze pytanie brzmiało – gdzie mogę głosować? Chyba zabrakło mi tej możliwości głosowania.

Miejska Biblioteka Publiczna w Żaganiu w 2022 r. kończy 75 lat. Co czuje dyrektor instytucji obchodząc kolejne, coraz bardziej dostojne urodziny?

Duma mnie rozpiera. W końcu ponad 70 lat istnienia zobowiązuje. Nasza biblioteka jest dojrzała, silna, ale najważniejsze, że nie samotna, bo codziennie odwiedzają ją tłumy przedstawicieli różnych pokoleń. Książnica żagańska nadąża za modą i stara się iść z duchem czasu. Każdego roku robi rzeczy, które kocha i za darmo rozdaje to, co ma najlepsze. Jest otwarta dla wszystkich i z przyjemnością dąży do tego, by dla mieszkańców Żagania i okolic być trzecim miejscem – ulubionym zaraz po domu i szkole lub pracy.

Znasz początki? Jaki był pierwotny metraż i lokalizacja biblioteki, ilu czytelników odnotowano w pierwszym roku działalności, ile wypożyczeń?

Biblioteka początkowo mieściła się na Placu Klasztornym na kilkunastu metrach. W pierwszym roku działalności zarejestrowano 140 czytelników, którzy wypożyczyli 1102 książki. A księgozbiór był bardzo skromny, początkowo 550 wol. Rok zamknięto

➤ Fot. w artykule z archiwum biblioteki

liczbą 600 książek, które pochodziły głównie z darów. Nie były to łatwe czasy. Wszystkich zainteresowanych historią żagańskiej Książnicy odsyłam do artykułu *Nowoczesna biblioteka w barokowej przestrzeni* opublikowanym w półroczniku „Bibliotekarz Lubuski” (2012 nr 1).

Zbliżają się 75. urodziny Biblioteki, ale w historii niewątpliwie zapisze się okrągły jubileusz 70-lecia. Wówczas Miejska Biblioteka Publiczna w Żaganiu zyskała patrona.

Świętowaliśmy cały rok. Przygotowaliśmy szereg atrakcji dla mieszkańców. Jubileuszowy bieg na wieżę z książką miał tylu chętnych, że musieliśmy zwiększyć limit. Na wakacje dla dzieci pozyskałyśmy dodatkowe środki. Fantastyczne wycieczki, spływ ka-

jakowy, szaleństwa na basenie miejskim to tylko nie-liczne przedsięwzięcia. Najważniejszym jednak wydarzeniem było nadanie bibliotece imienia Papuszy. O patronat honorowy poprosiliśmy Stowarzyszenie Twórców i Przyjaciół Kultury Cygańskiej im. Bronisławy Wajs Papuszy w Gorzowie Wielkopolskim.

Jak wyglądają wskaźniki i dane statystyczne obecnie?

Obecnie stan księgozbioru MBP w Żaganiu to ponad 100 tys. woluminów, w tym prawie 3 tys. zbiorów specjalnych. W ciągu roku obsługujemy około 4 tys. użytkowników, którzy odwiedzają nas około 50 tys. razy. Udostępniamy około 100 tys. zbiorów. Oczywiście, pandemia zmieniła te wskaźniki, ale nasi wierni użytkownicy pozostali. Mamy dobrą markę w lokalnym środowisku.

Chyba trudno Ci zapamiętać wszystkie inicjatywy, jakie powołałaś do życia od momentu przejęcia zarządzania MBP?

Trochę się tego nazbierało... Wymienię kilka najważniejszych. Sprzyjając artystom od 2009 r. organizujemy Poetyckie Koncerty Życzeń, podczas których promujemy literatów. Od 2012 r. organizujemy Artystyczny Pejzaż Żagania, który poprzez swoje dzieła tworzą ludzie sztuki. Do opisu widoków, doznań i uczuć używają koloru, światła, dźwięku, kształtu oraz słowa i w sobie tylko właściwy sposób oddziałują na nasze uczucia, emocje, intelekt. Organizujemy wystawy malarstwa, fotografii, rzeźby, które cieszą się dużą popularnością. W 2013 r. na prośbę czytelników zaczęliśmy przygotowywać warsztaty rękodzieła „Moje światła dzierganie”. Dziś nasz Klub Dziergarek odnosi sukcesy w konkursach rękodzieła. W 2014 r. w holu przed biblioteką powstała Galeria Ekslibrisu, gdzie ekspozowane są ściśle związane z książką miniaturowe dzieła graficzne kolekcjonowane przez ludzi, którzy nie muszą być bibliofilami. Dużą troską otaczamy najmłodszych, których chcemy wychować na świadomych czytelników – bo to oni są naszymi przyszłymi użytkownikami. W lutym 2010 r. powstał Klub Małego Dziecka, później przekształcony w Klub Super Mama. Obecnie to Akademia Rodzica. Dodatkowo utworzony został Klub Młodego Twórcy, który świetnie się sprawdza w wersji online i offline. Idei i zajęciom w Klubie Młodego Twórcy poświęcony został cały podrzdział w książce *Wiedza, gust, kompetencje. Kultura literacka, teatralna, czytelnicza i cyfrowa we współczesnej bibliotece* wydanej w 2020 r. nakładem oficyny Naukowej i Edukacyjnej Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich. Poza tym prowadzimy Klub Origami. Rozpoczęliśmy również naukę kodowania. W 2021 r. w ramach grantu z Fundacji LOTTO im. Haliny Konopackiej powstał „Klub Aktywnego Seniora”, z Fundacji eSzkola będziemy realizować projekt „Liga eSzkola”.

Promujemy książkę i aktywne uczestnictwo w kulturze na wiele sposobów. Bardzo ważne dla mnie jest to, aby nasza biblioteka nie zamykała się w swoich czterech ścianach – stąd pomysł na „Wędrującą Bibliotekę”, „Czytanie na polanie”, „Podróż po literaturze”, happeningi czytelnicze, czy jedyny w Polsce „Drużynowy bieg z książką na wieżę widokową” – 218 schodów, 67 m – wielkie wyzwanie!

Pozytywnie rozwinęła się również przestrzeń wirtualna. Na Facebooku MBP w Żaganiu pojawiły się informacje o zbiorach bibliotecznych, interaktywne moduły utworzone w serwisie LearningApps.org, promujące wiedzę o mieście i regionie: quiz

BIBLIOTEKA - ŻAGANIE

karciany „Legends Żagańskie”, wirtualna układanka „Kto był kim dla Księżnej Doroty”. W serwisie edu.glogster.com przygotowane zostały plakaty interaktywne. Czytelnicy byli zaproszeni na wirtualny spacer śladami regionalnych artystów oraz wystawy online z wykorzystaniem cyfrowej platformy Calameo. Dla dzieci stworzono na stronie www.jigsawplanet.com wirtualne puzzle, nagrywane są BAJECZKI DO PODUSZECZKI oraz bajkowe filmiki na kanale YouTube. Promujemy żagańską bibliotekę w Telewizji Żagań.

Co ludzi do Was przyciąga oprócz oczywistego faktu, że biblioteka jest dostępna dla wszystkich i wypełnia ustawowe zadania?

Biblioteka to ludzie. Czasami mam wrażenie, że wiele osób przychodzi po prostu do nas. Paradoksalnie mamy również takich odbiorców, jak „nieczytelnicy”. I nasza rola w tym, żeby zaczęli sięgać po książki, nawet w innej postaci, jak audiobooki czy e-booki. W swojej codziennej pracy chcieliśmy (w MBP w Żaganiu pracują same kobiety) stworzyć instytucję przyjazną i otwartą dla wszystkich. Od stuleci biblioteka

dzi, mieć poczucie humoru, dystans do siebie, dużo cierpliwości i pokory. Trzeba również dużo czytać, a książki same w sobie stanowią ogromną inspirację.

Opiekujecie się swoimi czytelnikami?

Jeśli odpowiem, że jak rodzice swoimi dziećmi, to nie będzie przesada. Mam dobry zespół i czasami, kiedy obserwuję koleżanki na co dzień, to zapominam, że to praca. Zresztą ludzie często nie wiedzą, na czym polega nasza praca. A ja wiem, że jeżeli kochasz ten zawód, to w bibliotece możesz się spełnić. Czasy się zmieniły i to mobilizuje bibliotekarzy, by oprócz zajęć, wypożyczania i wszystkiego, co z książką związane, prowadzić również działania animacyjne. Choć czasami te zajęcia nie są związane ściśle z tradycyjnie pojmowaną placówką biblioteczną, to jednak promują czytelnictwo i kulturę. Biblioteka w Żaganiu jest instytucją, która działa na dobrym poziomie. Kończymy komputeryzację zbiorów, rozwinęłyśmy bazę audiobooków, wprowadziłyśmy nową usługę – atrakcyjny dostęp do e-booków. Prowadzimy Centrum Informacji Młodzieżowej, gdzie czytelnicy mogą swobodnie ko-

jest miejscem wiedzy, ze zdobywania której można czerpać ogromną przyjemność. Pewnie, że czasy się zmieniły, bo zmienia się cały świat – biblioteka i jej użytkownicy również. Ważne, żeby podążać za tymi zmianami i wsłuchiwać się w potrzeby naszych odbiorców. Biblioteka jest jak druga osoba do dialogu, to takie dobre miejsce dla człowieka. Nasza już dawno nie jest tylko wypożyczalnią zbiorów, a stała się miejscem spotkań. Wiedzieliśmy też, że jeśli nasza oferta będzie podawana w atrakcyjny sposób, to ludzie do nas wrócą. Trzeba być otwartym na lu-

rzyść z internetu. Zadbaliśmy o to, by wewnątrz biblioteki stało się bardziej przyjazne i przytulne dla czytelnika. Na pytanie: Co czytać? – odpowiadamy – Wszystko! Cytując Jarosława Iwaszkiewicza *jeżeli się pragnie wyciągać pożytek z czytania, wyciąga się go z każdego czytania. Bo czytanie to jest odnajdywanie własnych bogactw i własnych możliwości przy pomocy cudzych słów.*

Obserwuję Cię w różnych sytuacjach. Fizjonomia i sposób bycia zawsze uśmiechniętej, delikat-

nej dziewczyny, a w środku coś z... żołnierza. Kobieta podejmująca wciąż nowe wyzwania. Fuzja niezachwianej wiary w swoją intuicję z domieszką racjonalizmu i pragmatyzmu. Żelazny generał wojsk lądowych? Przyszłaś się przed całym środowiskiem bibliotekarskim: jesteś żołnierzem!

Faktycznie, mam książeczkę wojskową i stopień młodszego chorążego z trudem zdobyty w Wojskowej Akademii Medycznej w Łodzi. Mogłam związać się z wojskiem, ale moja intuicja wybrała drogę, która nie musi być łatwa. Dla mnie ważne jest to czy się rozwijam, czy robię ciekawe rzeczy, czy użytkownicy biblioteki są zadowoleni – to daje ogromną satysfakcję i jest motorem do nowych działań.

Kierujesz też domem. Zarządzasz, jak kapitan na statku? Co na to mąż?

Nie wiem, kto powinien rządzić w małżeństwie. Ja po prostu mam taki charakter. Pewnie niektóre cechy mi pomagają, a inne przeszkadzają. Chyba lubię mieć wszystko pod kontrolą, chociaż chętnie dzielę się obowiązkami – nie lubię zakupów i mycia okien...

Jesteś zapracowaną mamą?

Syn ma 15 lat. Jest bardzo samodzielny. Chciałabym jednak poświęcać mu jak najwięcej uwagi. Czasami niełatwo to pogodzić, ale wiem, że jest ze mnie dumny i cieszy się z moich sukcesów. Jest typowym bibliotecznym dzieckiem. I nie stroni od literatury. Ostatnio wziął udział w lekcji online na łonie natury, która dotyczyła patronów 2021 r. Czytał teksty Krzysztofa Kamila Baczyńskiego. W ten sposób jedna ze szkół włączyła się w XX Ogólnopolski Tydzień Czytania Dzieciom. Tu muszę zaznaczyć, że żagańska ksiąznica zawsze może liczyć na zaangażowanie lokalnych placówek oświatowych, co sprzyja efektywności naszej pracy.

Czytałaś kiedyś wywiad z Romą Gąsiorowską. Wyznała, że w swoich projektach jest lokomotywą, która ciągnie za sobą kolejne wagoniki, inspiruje i dogląda, i leci tworzyć kolejny projekt. Wydaje się, że z Tobą też tak jest.

Trochę tak, chyba tak też o mnie myślą współpracownicy. Ja przede wszystkim lubię widzieć efekty swojej pracy. Lubię, jak nowy pomysł przybiera realną postać i się sprawdza. Czasem są to drobne rzeczy. Szukam też często nieszablonowych i nieoczywistych rozwiązań. To się przydaje w codziennym

funkcjonowaniu biblioteki. Staram się być sobą. Nie robię niczego na pokaz, nie udaję kogoś innego.

Lubisz pracować z przyjaciółmi? Masz pozabiblioteczne wsparcie?

Przypominają mi się słowa Ernesta Hemingwaya o tym, że żaden człowiek nie jest samoistną wyspą. Mam wsparcie i to ogromne. Wiele ciekawych przedsięwzięć po prostu by się nie udało. Od pomysłu do realizacji często jest długa droga, ale mam wielkie szczęście spotykać na swojej drodze przyjazne dusze.

W „Gazecie Lubuskiej” (2 grudnia 2016 r.) zespół merytoryczny MBP w Żaganiu wystąpił pod szyldem „Oto panie pozytywnie nakręcone”. Co „nakręca” Ciebie i co motywuje Twój zespół?

Lubię, jak się dzieje, jak mam przed sobą jakieś wyzwanie. Lubię gdy pomysł przybiera realny kształt. Mam do siebie krytyczne podejście i zawsze uważam, że można jeszcze lepiej i jeszcze więcej... I tym zarażam swój zespół. Mam przyjemność pracować z prawdziwymi pasjonatami. My po prostu lubimy swoją pracę.

Wiem, że młodzi użytkownicy chętnie obdarowują dyrektkę własnoręcznie wypisanymi laurkami. Czy ze strony władz samorządowych również płyną słowa wsparcia i uznania?

Rzeczywiście, nie możemy narzekać na brak miłych gestów, mamy cudownych użytkowników, tych małych i dużych. Czasami mam wrażenie, że dla niektórych jesteśmy jak rodzina lub drugi dom. Te własnoręcznie wypisane laurki to największa nagroda. A władza? Wspiera nas. Czuję to i wielokrotnie słyszę, że robimy dobrą robotę i mamy swoje znaczące miejsce na mapie kulturalnej Żagania.

Kojarzysz się z niewyczerpaną energią, takim pozytywnym szaleńcem, pasją. Miewasz czasami poranki, kiedy nie masz siły wstać z łóżka?

Dobre pytanie. Myślę dniami i nocą o bibliotece, a rano często nie mam siły wstać z łóżka, jestem śpiochem. Ale w pracy szybko dochodzę do siebie, bo u nas nie można się nudzić. Ciągłe jest coś do zrobienia. Do pracy z podwyższonym poziomem adrenaliny można się przyzwyczaić.

Przypomniał mi się żart o kobiecie, która zamyka się w łazience i nie chce iść do szkoły, a mąż prze-

OGÓLNOPOLSKI
TYDZIEŃ
CZYTANIA
DZIECIOM
BIBLIOTEKA - WYKŁAD

konuje ją, że musi, bo jest nauczycielką. Wyobrażasz sobie: zamykasz się w łazience przed sesją rady miejskiej i mówisz, że nie pójdziesz.

Jak nie pójde, jak pójde. Skuteczne rzecznictwo może nam przynieść tylko same korzyści. A tak na poważnie – zawsze jest to dla mnie stres. Na szczęście działa motywująco.

Czujecie się mocni, bezpieczni jako instytucja kultury?

Możemy się pochwalić wspaniałymi relacjami z organizatorem. Jesteśmy docenianą biblioteką, często słyszymy słowa uznania dla naszej pracy. Zyskałyśmy coś więcej, bo zaufanie do naszych działań.

Gdybyś miała pokusić się o bilans osiągnięć, to co wskazałabyś jako szczególny powód do dumy – zawodowo i prywatnie?

Jeszcze nie robiłam bilansu osiągnięć. Chyba to całe dobro, które mnie spotkało, traktuję jak szczęście, nie jak osiągnięcie. Zawodowo powodem do dumy jest zespół, ich opinia na temat mojego zarządzania, a także opinie naszych użytkowników. Dobre relacje w zespole są dla mnie bardzo ważne. Stworzenie pozytywnej energii pomaga w otwartości w kontaktach z użytkownikami, którzy wspólnie z nami tworzą biblioteczną rzeczywistość. Oczywiście jestem dumna z wprowadzonych inicjatyw czy komputeryzacji zbiorów. Jestem dumna z przyjaciół, jakich zyskałam w środowisku bibliotekarskim, czy innych ludzi, którzy stanęli na mojej zawodowej drodze. Przede wszystkim jestem dumna, że pracuję w żagańskiej bibliotece i codziennie się jej uczę.

Prywatnie najważniejsza jest rodzina. Jestem dumna z mojego syna, który stoczył na początku swojego życia ogromną walkę. Urodził się z wagą urodzeniową niewiele ponad jeden kilogram... Dziś

to zdrowy, typowy zbuntowany nastolatek, który kończy z wyróżnieniem szkołę podstawową i wyrusza w kolejny etap w edukacji. Myślę, że nie ostatni, zwłaszcza że jego marzeniem od kilku lat są studia prawnicze.

Kiedy myślisz (dnem i nocą) o zarządzanej bibliotece, o czym marzysz?

W 2017 r. na bibliotecznym torcie zabłysło 70 świeczek. W 2022 r. będzie ich już 75. To poważny wiek, ale jako instytucja kultury nie zamierzamy przejść na emeryturę, nie starzejemy się, tylko odmładzamy i z radością powitamy kolejne dziesięciolecie. Chciałabym zaprosić wszystkich, żeby odwiedzili MBP w Żaganiu. Przynajmniej raz – żeby przekonać się, że biblioteka to dobre miejsce dla każdego. A życzenie? Życzyłabym bibliotece kolejnych udanych lat, samych zadowolonych użytkowników, półek uginających się od wspaniałych książek i mnóstwa atrakcyjnych wydarzeń. I nowej siedziby! Takiej nowoczesnej, przestronnej...

A poza pracą, o czym marzysz? Do czego dążysz? Co daje Ci radość?

Staram się nie marzyć, tylko spełniać marzenia. Życie różnie się układało, nie zawsze było kolorowo. Dziś doceniam zwykłą codzienność i radość dają mi bardzo małe rzeczy. Często dochodzę też do wniosku, że jednak to zdrowie jest najważniejsze. Myślę też, że praca, w której spędzam większość czasu, determinuje moje nastawienie do życia. Mam to szczęście, że do tej pory dobrze wybierałam ścieżki zawodowe. Radość daje mi także odpoczynek. Każdego roku nie mogę się doczekać wakacji – tydzień z książką na plaży i tydzień wytchnienia w górach...

Monika Simonjetz

Aptekarz Literacki

Zakończył się kolejny etap realizacji przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich projektu szkoleniowego „Aptekarz Literacki”. Polegał on na opracowaniu przez bibliotekarzy – uczestników projektu – zestawów książek terapeutycznych polecanych dla określonej grupy czytelników, tzw. *Apteczek literackich*.

Wszystkie przesłane zestawy zostały przeanalizowane przez specjalistów, w tym z Polskiego Towarzystwa Biblioterapeutycznego, pod kątem przydatności do różnych działań prowadzonych w bibliotekach, przy wykorzystaniu elementów bajkoterapii i biblioterapii. W propozycjach uczestników przeważała literatura dla młodego czytelnika, ale w kilku przypadkach pojawiły się również książki dla dorosłych i seniorów.

Opracowanie *Apteczek literackich* to bardzo ważna część projektu, która stanie się podstawą terapeutycznej pracy z książką w bibliotekach. Warto pamiętać, że literatura służy do rozmowy z samym sobą i drugim człowiekiem, jest ważnym czynnikiem kształtującym jego osobowość, wzbogacającym słownictwo, poszerzającym zainteresowania. Wierzymy, że sporządzone wykazy przysłużą się do propagowania idei umacniania poprzez literaturę dobrostanu czytelników w każdym wieku.

Więcej o projekcie na stronie <https://aptekarzliteracki.sbp.pl/>

Dary w bibliotece

Z czym kojarzy się ludziom biblioteka? Pierwsze, co przychodzi na myśl to oczywiście książki. Stosunek połączenie, dzięki któremu istniejemy. Ludzie mogą przyjść, wypożyczyć książkę i zanurzyć się w lekturze. Poznać kolejną miłą historię, oczywiście z happy endem, rozwiązać kryminalną zagadkę, przeżyć niesamowitą przygodę, poznać czyjąś historię czy wreszcie poszerzyć swoją wiedzę o kolejne naukowe fakty.

Coraz częściej skojarzenie biblioteka = książki aktywuje się u ludzi, którzy sporadycznie korzystają z oferty księżnicy, a w zasadzie nie odwiedzają jej w ogóle. I nie jest to związane z faktem, iż nie czytają książek. Po prostu ich domowe biblioteczki liczą po kilkaset, a niekiedy nawet kilka tysięcy pozycji. Nawiasem mówiąc, szczęściarze, którzy mają w domu tyle miejsca na książki. Nie muszą więc odwiedzać biblioteki, by zanurzyć się w pasjonującej lekturze.

I przychodzi taki czytelnik do biblioteki, staje w wypożyczalni i od słowa do słowa przechodzi do meritum sprawy. *Wie pani mam w domu dużo książek i chciałbym zapytać czy mogę je przynieść do biblioteki?*

Dobrze, gdy komunikat jest tak krótki i rzeczowy. Często jednak informacja z chęcią przekazania książek bibliotece połączona jest z całą historią kolekcjonowania zbiorów. Bibliotekarz dowiaduje się, z iloma wyrzeczeniami wiązało się zebranie wszystkich części jakiejś sagi, ile czasu trzeba było cze-

kać na kolejną część serii z ulubionym detektywem i w ogóle, jak cenne są zbiory użytkownika.

Patrząc z perspektywy czasu i chłodno analizując spotkania z takimi użytkownikami nie ma się co dziwić ich opowieściom. W końcu planują oni oddać coś, co towarzyszyło im przez wiele lat, coś, co zapałem, często młodzieńczym entuzjazmem, zbierali przez wiele lat, coś co uważają za swoją pasję, czemu oddali znaczną część swojego życia, coś, co myśleli, że będzie z nimi na zawsze. Można to porównać do dnia, w którym dziecko opuszcza dom rodzinny. Rodzice również ciężko to przeżywają. Nagle, choć często proces ten jest rozłożony w czasie, ich mały chłopiec (lub dziewczynka) wyfruwa z gniazda. I mimo iż przeprowadza się, by zamieszkać dwie ulice dalej, to jednak wzbudza to silne emocje.

Co bibliotekarz robi w takiej sytuacji? Oczywiście wysłuchuje czytelnika. Wszak chce on podarować instytucji książki, a nigdy nie wiadomo, co w takich darach będzie. Nawet w najbardziej dokładnym opisie darczyńcy może pominąć kilka pozycji. Może akurat wśród tych książek znajdzie się jakaś perełka. Może w jakiejś niewiele znaczącej dla czytelnika serii znajdzie się książka, której brakuje w bibliotecznych zbiorach.

Po całym wywodzie czytelnika przychodzi pora na odpowiedź bibliotekarza, wyuczona kwestia, która w każdym przypadku brzmi tak samo: *Oczywiście przyjmujemy dary od czytelników, sprawdzamy*

my je i porównujemy z tym, co mamy w naszych zbiorach. Jeżeli podarowane książki są w lepszym stanie, to zamieniamy je, część książek włączamy do naszego księgozbioru, część sprzedajemy dalej do antykwariatu, organizujemy bookcrossing i inne akcje, w których książki trafiają do innych czytelników.

Po pełnej emocji wypowiedzi czytelnika, krótka i treściwa odpowiedź bibliotekarza. Może się wydawać to trochę bezduszne, ale lepiej jest od razu przedstawić sprawę niż zatajać fakty. Nie oszukujemy się mury bibliotek nie są z gumy i nie jesteśmy w stanie pomieścić wszystkich książek, które byśmy chcieli. Coraz częściej pojawiają się problemy z rozmieszczeniem nowości czytelnicznych, a co dopiero mówić o darach idących w tysiące egzemplarzy w roku.

Rzeczowe i zgodne z prawdą przedstawienie faktów jest jakby odbiciem piłki w stronę czytelnika. Teraz po jego stronie jest ruch i decyzja, czy godzi się na takie warunki i nadal chce przekazać bibliotece książki. Często decyzja jest już podjęta i czytelnik umawia się na dzień przekazania książek.

Czasami jeszcze darczyńca próbuje ugrać coś dla siebie. *A może mogę dostać za to jakieś pieniądze?* – pyta. Tu niestety dla niego sytuacja jest jasna. Biblioteka nie ma funduszy na takie zakupy. *Niestety nie brzmi odpowiedź bibliotekarza.*

Czytelnikowi nie udało się sprzedać książek. Mimo to nadal chce je podarować. Wszak jest to lepsza alternatywa niż śmietnik. Tu pojawia się to nerwowe, zwłaszcza dla początkującego bibliotekarza, czekanie. Podobne nieco do urodzinowego oczekiwania na prezenty. Co będzie w darach, jakie są te ciekawe dla czytelnika książki, w jakim będą stanie, o czym nie powiedział, co innego, ciekawego znajdziemy w zbiorach? Pytania można mnożyć, a odpowiedź przychodzi wraz z przybyciem czytelnika.

Rozpoczyna się rozpakowywanie darów i... jedna z dwóch możliwości. Albo jesteśmy super zadowolone. Większość książek jest w rewelacyjnym stanie. Do tego wielu pozycji nie posiadamy w księgozbiorze. Udany prezent, cieszymy się i już myślimy, gdzie postawimy książki. Częściej jednak przychodzi emocja zgoła inna. Oczywiście cieszymy się, ale nie podchodzimy do darów z tak wielkim entuzjazmem. Jesteśmy rozczarowani. Wśród darów znajduje się bowiem kolejna *Encyklopedia Powszechna Gutenberga* (już 4, jaką otrzymaliśmy w darach), kolejna saga o „Ludziach lodu” i jeszcze partia romansów, tych sprzedawanych po 5-10 złotych. I rzeczywiście czytelnik mógł zbierać je latami, mógł, a nawet zainwestował sporo czasu i pieniędzy, by zebrać wszyst-

kie pozycje. Dla biblioteki (i dla antykwariatów) są to raczej pozycje nieatrakcyjne. Mimo to przyjmujemy je. Nie możemy przecież odesłać czytelnika mówiąc mu, że nie chcemy takich książek.

I dobrze, gdy taki czytelnik odda książki, a wraz z tym przestanie się nimi interesować. Jakkolwiek brutalnie to brzmi jest dla bibliotekarza najlepszym rozwiązaniem. Są bowiem osoby, które wśród książek, mających dla nich wartość sentymentalną, szukają publikacji, które muszą znaleźć się w księgozbiorze. Podarują kilka, kilkanaście książek, często wątpliwej wartości i oczekują ich na półkach. Nie powiedzą tego wprost, a raczej będą przychodzić i sporadycznie pytać o podarowane książki. I choć wiedzą, że ich książki niekoniecznie musiały trafić na półkę, to jednak pytają o konkretne tytuły, które podarowali.

Z darami w bibliotece jest jeszcze jedna ciekawa sprawa. Po nich bibliotekarz jest w stanie określić, jaka jest sytuacja ekonomiczna w społeczności lokalnej. Dużą grupę darczyńców stanowią bowiem osoby, które remontują mieszkania, przeprowadzają się lub są spadkobiercami rodzinnych biblioteczek. Z takimi osobami nie ma większego problemu. Chcą one po prostu pozbyć się książek, które są dla nich „ciężarem”. Nie wiedzą nawet, co przekazują bibliotece. Najważniejsze jest dla nich to, że w ich pokoju czy piwnicy zwolni się miejsce.

Dobrze, że w chwili refleksji osoby takie trafiają do biblioteki. Dzięki temu książki mogą otrzymać drugie życie. Biblioteka jest dla nich alternatywą dla wyrzucenia do śmieci. I choć z biblioteki część z nich również trafi na makulaturę to jednak zostaną przejrane przez specjalistów, a znajdujące się w nich perełki zostaną ocalone.

Kiedy pytają mnie, po co przyjmujemy do biblioteki stare książki, przecież wiemy, że większość z nich jest bezużyteczna. Bez wahania odpowiadam, że czytelnik ma rację, ale nawet dla jednej książki, którą ocalimy od wyrzucenia warto to robić. Ponadto my bibliotekarze wiemy, czego szukają inni czytelnicy i czego niestety nie znajdziemy już w księgarniach. Wśród darów można znaleźć te książki i tym samym mile zaskoczyć czytelnika. A wieść nie się w świat, że w bibliotece znalazła się książka, której nigdzie już nie ma. I o to chodzi w pracy bibliotekarza. I to nadaje sens przyjmowaniu wszystkich darów.

Paweł Marchel
Biblioteka Publiczna w Solcu Kujawskim

BAJKI Z KOSMOSU WEDŁUG LEMA

WARSZATA METODY

12 września 2021 r. przypadła 100. rocznica urodzin Stanisława Lema. Z tej okazji Fundacja ABCXXI „Cała Polska czyta dzieciom” zachęca dzieci i rodziców do sięgnięcia po znakomite, często prozocze książki tego autora: *Bajki robotów*, *Opowieści o pilocie Pirxie* czy *Solaris*.

Biblioteka Publiczna Miasta Gniezna zachęca do przeczytania przez młodsze dzieci pozycji wydanej w serii „Czytam sobie”: *Lem i zagadki kosmosu* Marcina Barana. Na podstawie tej pozycji stworzyliśmy scenariusz umożliwiający zapoznanie z sylwetką Lema dzieci już od wieku przedszkolnego i nauczania zintegrowanego. Pilotażowo zajęcia na jego podstawie zostały przeprowadzone w Przedszkolu nr 17 „Piastowska Gromada”.

Cele główne

- kształtowanie umiejętności zgodnego współdziałania w grupie,
- rozwijanie wyobraźni poprzez udział w zabawach,
- utrwalanie wiadomości o kosmosie,
- poznanie życia i twórczości Stanisława Lema.

Cele operacyjne

Dziecko:

- uważnie słucha tekstu czytanego przez prowadzącą,
- powtarza ruch prowadzącej,
- rozwiązuje zagadki,
- wykleja ilustrację według wzoru.

Metody

- podające (rozmowa, piosenka, zagadki);
- problemowe/aktywizujące (gry i zabawy dydaktyczne);
- praktyczne (ćwiczenia).

Formy

- zbiorowa, zespołowa, indywidualna.

Środki dydaktyczne

- chusta animacyjna,
- folia aluminiowa,
- piłka,
- książki o kosmosie, robotach,
- książka *Lem i zagadki kosmosu* Marcina Barana z serii „Czytam sobie”,
- karty z zagadkami.

PRZEBIEG ZAJĘĆ

- ➊ Powitanie rymówką: „Jeden, dwa, trzy, kosmos, słońce, gwiazdy przyszedł czas kosmicznej jazdy, galaktyki już czekają do zabawy zapraszają”.
- ➋ Wprowadzenie w tematykę zajęć. Rozmowa z dziećmi na temat naszego miejsca we wszechświecie: *Czy wiecie gdzie mieszkamy? Jak nazywa się miejscowość, kraj, kontynent, na którym mieszkamy? Jak nazywa się planeta, na której mieszkamy? A gdzie znajduje się nasza planeta? Co to jest kosmos?* – burza mózgów.
- ➌ Głośne czytanie fragmentu książki *Lem i zagadki kosmosu*, s. 2-11.
- ➍ Kosmos – zabawy chustą animacyjną. Na stolikach znajdują się kawałki folii aluminiowej,

zadaniem dzieci jest wykonanie jak największej ilości kulek dużych i małych, które prezentują ciała z kosmosu: planety, gwiazdy....

Na środku sali rozłożona jest chusta animacyjna, dzieci rzucają na nią wykonane kulki z folii aluminiowej. Następnie trzymają za brzegi chusty i podrzucają do góry, tworząc w ten sposób „kosmiczną przestrzeń”.

5 Recytacja wiersza *Kosmos* Agnieszki Karcz:
„Gdy zgasną wszystkie światła, a słońce oczy zmruży,
Na niebie pojawi się mapa kosmicznej podróży.
Ile gwiazd błyszczących i migoczących na niebie,
Tyle odległych galaktyk i planet we wszechświecie.
Ciemna otchłań, pełna niezbadanych miejsc,
Wielu się zastanawia, gdzie jej początek jest. A nasza
Ziemia jedną z miliona planet jest, Niczym małą
kropelką wśród oceanów łez. Wielką tajemnicą dla
ludzkości wciąż jest, Odkryć choć mały skrawek
przestrzeni tej. Mapę kosmicznej podróży już znamy,
Może w przyszłości z niej skorzystamy”.

6 Słońce parzy! – zabawa ruchowa z piłką. Dzieci ustawiają się w kręgu, prowadząca stoi w środku koła. Rzuca piłką do każdego dziecka po kolei i podaje nazwę planet np.: Wenus, Jowisz, Mars. Zadaniem dziecka jest złapać piłkę i odrzucić do nauczyciela. Dopiero kiedy padnie słowo „Słońce” to nie można łapać, a ten kto złapie odpada.

9 Bądź jak Lem – rozwiąż zagadki.
„Z wysoka do nas błyska, wprost nie znosi nudy.
Raz okrągły, jak bułka, raz, jak rogal chudy (księżyc).

Wiele ich mruga z nieba. A jedna, złocona, siadła
na czubku drzewa, które przyszło do nas (gwiazdy).

Są we wszechświecie porozrzucane
Te wokół Słońca najbardziej znane
Wśród nich jest Ziemia, na niej żyjemy
Czy ktoś na innych mieszka, nie wiemy (planety)

W dzień widać na nim słońce
a nocą Księżyc i gwiazdy lśniące
Na nim samolot drogę swą znaczy
Podnosisz głowę by je zobaczyć (niebo)

Ono nam ciepło na Ziemi daje
I dzięki niemu dzień jasny wstaje
Na złoty kolor opala skórę
Albo się chowa za dużą chmurę (Słońce).

Z Ziemi do gwiazd mknij pojazd złoty
szybszy niż wiatr i samochody (rakieta)”.

10 Dążymy do gwiazd – podróż rakieta.
Wkładamy kombinezon (wykonujemy ruch suwaka zzzzzzzz....), zakładamy specjalne buty (tup, tup).
Idziemy do rakiety (tup, tup, tup), otwieramy wąż do rakiety (klaskanie językiem).
Wskakujemy do środka (hop). Zamykamy wąż (klaskanie językiem).
Siadamy na fotelu (siup). Zapinamy pasy (klap).
Odliczamy głośno: 5, 4, 3, 2, 1, 0, start.
Dzieci klaszczą w ręce, początkowo wolno, potem szybko, uderzają szybko rękoma o uda z jednoczesnym tupaniem nogami, sycają „Zzzzz...” naśladując lot rakiety, z okrzykiem „Hurra” wznoszą ramiona w górę, szybko opuszczają ramiona w dół z jednoczesnym krótkim okrzykiem „Bęc” na znak wylądowania.

11 Lem wraca w kosmos – wyklejanka, malowanka.
Dzieci wykonują wydzierankę bądź malowankę wzorując się ilustracją Tomka Koźłowskiego ze strony 34.

12 Zakończenie kosmicznej przygody:
Dzieci podskakując do góry krzyczą słowo: „Kosmos”.

7 Głośne czytanie fragmentu książki *Lem i zagadki kosmosu*, s. 22-35.

8 Układanie wieży z książek o kosmosie, robotach, które na co dzień można wypożyczyć w bibliotece – wzór ilustracji, s.35.

Książka obrazkowa

Zestawienie bibliograficzne w wyborze

Współpraca z

Książka obrazkowa (obrazowa, picturebook) to specyficzna forma publikacji określana mianem ewenementu natury edytorskiej, w której warstwa wizualna odgrywa nadrzędną rolę, a tekst jest jedynie dodatkiem. Książka obrazkowa skierowana najczęściej do najmłodszego odbiorcy, stanowi pierwsze spotkanie dziecka ze sztuką, pomaga dziecku zapoznać się z otaczającym go światem, w różnych kodach i konwencjach – zarówno plastycznych, jak i literackich, poprzez ukazywanie prawdy o świecie bez pomijania tematów uznawanych za trudne lub niewygodne. Ma znaczący wpływ na rozwój emocjonalny dziecka oraz jego wrażliwość na estetykę i rozbudzanie wyobraźni. Książka obrazkowa to zjawisko nierozzerwalnie związane z charakterem współczesnej cywilizacji. Jest jedynym medium kulturowym w przestrzeni socjalizacyjnej, które zakłada silny wpływ pośredników – rodziców i wychowawców. Wśród polskich artystów tworzących książki obrazkowe wymienić można – Iwonę Chmielewską, Joannę Concejo, Daniela i Aleksandrę Mizielińskich, Emilię Dziubak, Jana Bajtlika, Marię Ekier, Pawła Pawlaka.

Niniejsze zestawienie bibliograficzne poświęcone książce obrazkowej przedstawia wybór publikacji – książek, artykułów z wydawnictw zwartych i czasopism, w których znalazły się m.in. takie zagadnienia jak: pojęcie, historia, typologia, funkcje książki obrazkowej, ilustracja w książce obrazkowej, jej twórcy i odbiorcy, rola w przygotowaniu do odbioru literatury i narracji intermedialnej, książka obrazkowa w Polsce i w innych krajach, nowe trendy, badania, teorie, konteksty, dyskursy jej dotyczące. Bibliografia zawiera nieliczne przykłady książek obrazkowych. Adresowana jest do bibliotekarzy, nauczycieli, wychowawców, rodziców, studentów oraz wszystkich zainteresowanych tematem.

Wydawnictwa zwarte

- *Galeria bajek: wiersze czytane obrazem = The gallery of fairy tales to be read through images* / Michał Zawadka. – Warszawa: Wydaw. Mind&Dream, 2015. – 93, [5] s., [14] s. tabl.: il. (gł. kolor.); 34 cm.
- *Heterotopia w ikonoteksie skandynawskich książek obrazkowych* / Hanna Dymel-Trzebiatowska // W: *Geografia krain zmyślonych: wokół kategorii miejsca i przestrzeni w literaturze dziecięcej, młodzieżowej i fantastycznej* / pod red. Weroniki Kosteckiej i Macieja Skowery. – Warszawa: Wydaw. Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, 2016. – s. 153-173.

- *Książka do zrobienia* / Aleksandra Cieślak. – Wyd. 2. – Warszawa: Wydaw. Dwie Siostry, 2017. – 262 s.: il.; 30 cm.
- *Książka dziecięca: 1990-2005: konteksty kultury popularnej i literatury wysokiej: praca zbiorowa* / red. nauk. Grzegorz Leszczyński, Danuta Świerczyńska-Jelonek, Michał Zajac; Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich. – Warszawa: Wydaw. Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, 2006. – 267, [1] s., [16] s. tabl.: il.; 21 cm.
- *Książka, e-book, aplikacja; papier, czytnik, tablet – przemiany dziecięcej książki obrazkowej* / Marta Woszczak // W: *Sztuka dziecięca i młodzieżowa*

- a nowe media* / pod red. Macieja Wróblewskiego, Elżbiety Kruszyńskiej, Aleksandry Szwagrzyk. – Toruń: Wydaw. Naukowe Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika, 2015. – s. 153-166.
- *Książka i młody czytelnik: zbliżenia, oddalenia, dialogi: studia i szkice* / Grzegorz Leszczyński, Michał Zajac. – Warszawa: Wydaw. Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, 2013. – 287, [1] s.; 21 cm.
 - *Książka obrazkowa a myślenie dywergencyjne uczniów w wieku 9-10 lat: badania eksperymentalne z wykorzystaniem książek obrazkowych* / Iwona Chmielewskiej / Wiesława Limont, Marta Mańkowska (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu) // W: *Edukacja estetyczna a kształcenie postawy kreatywnej* / red. nauk. Wojciech Bobrowicz, Anna Marta Żukowska. – Lublin: Wydaw. Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2017. – s. 79-101.
 - *Książka obrazkowa, czyli o niedostrzeganych i dewaluowanych wartościach literatury dziecięcej* / Małgorzata Centner-Guz, Iwona Zwierzchowska // W: *Edukacja w systemie Marii Montessori – wychowaniem do wartości: praca zbiorowa* / pod red. nauk. Małgorzaty Miksy. – Łódź: „Palatium”, 2014. – s. 189-[207].
 - *Książka obrazkowa dla dzieci* / Małgorzata Cackowska // W: *Pedagogika wczesnoszkolna – dyskursy, problemy, rozwiązania.* / red. Dorota Klus-Stańska, Maria Szczepka-Pustkowska. – Warszawa: Wydaw. Profesjonalne i Akademickie, 2009. – s. 312-330.
 - *Książka obrazkowa jako katalizator wartości w literaturze dla młodego odbiorcy na przykładzie książek Iwony Chmielewskiej* / Elżbieta Kruszyńska // W: *Literatura i inne sztuki w przestrzeni edukacyjnej dziecka* / red. nauk. Alicja Ungeheuer-Gołąb, Urszula Kopeć. – Rzeszów: Wydaw. Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2016. – s. 321-329.
 - *Książka obrazkowa: leksykon. T. 1* / redakcja Małgorzata Cackowska, Hanna Dymel-Trzebiatowska, Jerzy Szyłak. – Poznań: Fundacja Instytut Kultury Popularnej; [Warszawa]: Vectio Grupa Wydawnicza, 2018. – 689 s.: il.; 25 cm.
 - *Książka obrazkowa – nowocześnie zaprojektowana książka dla dzieci* / Joanna Ludwiczak // W: *Sztukmistrz XXI wieku: rzecz o pedagogach wychowujących przez sztukę* / pod red. Mirosławy Zalewskiej-Pawlak. – Łódź: Wydaw. Uniwersytetu Łódzkiego, 2013. – s. 299-305.
 - *Książka obrazkowa: wprowadzenie* / red.: Małgorzata Cackowska, Hanna Dymel-Trzebiatowska, Jerzy Szyłak. – Poznań: Instytut Kultury Popularnej, 2017. – 250 s.: il.; 25 cm.
 - *Książka obrazkowa: zwierciadło przemian społecznych = The Picturebook: a mirror of social changes* / red. tomu Małgorzata Cackowska, Hanna Dymel-Trzebiatowska. – Warszawa: Polskie Towarzystwo Pedagogiczne, 2016. – 156 s.: il.; 24 cm.
 - *Legends polskie dla dzieci w obrazkach* / Nikola Kucharska. – Warszawa: „Nasza Księgarnia”, 2016. – [18] s.: il. kolor.; 31 cm.
 - *Mała opowieść o wielkiej historii: refleksje na marginesie książki „Dym” Antona Fortesa i Joanny Concejo* / Jędrzej Wijas // W: *Dziecko i baśnie świata w kontekście wczesnej edukacji* / pod red. Urszuli Chęcińskiej. – Szczecin: Wydaw. Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, 2016. – s. 249-260.
 - *Niebo ma wiele imion: śmierć w skandynawskich książkach obrazkowych* / Hanna Dymel-Trzebiatowska // W: *Śmierć w literaturze dziecięcej i młodzieżowej* / pod red. Katarzyny Słany. – Warszawa: Wydaw. Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, 2018. – s. 147-170.
 - *Nowe trendy w literaturze i ilustracji dla dzieci: książka obrazkowa: konferencja ogólnopolska, Kołobrzeg, 22-23 września 2008 r.* / [oprac. i red. Halina Filip]; Miejska Biblioteka Publiczna im. Galla Anonima w Kołobrzegu. – Kołobrzeg: Miejska Biblioteka Publiczna im. Galla Anonima, 2008. – 66 s.: il. (w tym kolor.); 21 cm.
 - *Obrazkowa książka kucharska* / Ewa Oleksy, Justyna Nizińska. – Gdańsk: Wydaw. Harmonia, 2020. – 91, [2] s.: il. kolor.; 30 cm.
 - *Polska Szkoła Książki Obrazkowej* / Małgorzata Cackowska, Anita Wincencjusz-Patyna; projekt i oprac. graficzne Grażka Lange. – Gdańsk: Nadbałtyckie Centrum Kultury, 2017. – 119, [1] s.: il.; 28 cm.
 - *Przestrzeń teraźniejszości i ich społeczno-edukacyjne sensy* / red. Maria Szczepka-Pustkowska, Małgorzata Lewartowska-Zychowicz, Adela Kożyczkowska. – Toruń: Wydaw. Adam Marszałek, 2010. – 385 s.: il.; 23 cm.
 - *Rola książki obrazkowej i książki ilustrowanej w przygotowaniu do odbioru narracji intermedialnej* / Beata Gromadzka // W: *Sztuka dziecięca i młodzieżowa a nowe media* / pod red. Macieja Wróblewskiego, Elżbiety Kruszyńskiej, Aleksandry Szwagrzyk. – Toruń: Wydaw. Naukowe Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika, 2015. – s. 167-179.
 - *Sztuka dziecięca i młodzieżowa a nowe media* / pod red. Macieja Wróblewskiego, Elżbiety Kruszyńskiej, Aleksandry Szwagrzyk. – Toruń: Wy-

daw. Naukowe Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika, 2015. – 266 s.: il. kolor.; 21 cm.

- *Sztuka i książka* / Janina Wiercińska. – Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1986. – 222, [6] s.: il. (w tym kolor.); 24 cm.
- *„Teatr” obrazów i słów – sztuka lektury książek obrazkowych (na przykładzie wybranych utworów Iwony Chmielewskiej)* / Krystyna Zabawa // W: *Ikoniczne i literackie teksty w przestrzeni nowoczesnej dydaktyki* / pod red. Anny Pilch, Marty Rusek. – Kraków: Wydaw. Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2015. – s. 113-129.
- *Tożsamość literatury dziecięcej: rewolucja artystyczna w skandynawskiej książce obrazkowej* / Hanna Dymel-Trzebiatowska; Instytut Skandy-nawistyki i Lingwistyki Stosowanej. Uniwersytet Gdański // W: *Kulturowa tożsamość książki* / pod red. Anny Cisko i Agnieszki Łuszek. – Wrocław: Wydaw. Uniwersytetu Wrocławskiego, 2014. – s. 139-147.
- *Tradycyjne i nowoczesne ilustracje a psychologia odbioru literatury dziecięcej* / Marta Baszewska // W: *Sztuka dziecięca i młodzieżowa a nowe media* / pod red. Macieja Wróblewskiego, Elżbiety Kruszyńskiej, Aleksandry Szwagrzyk. – Toruń: Wydaw. Naukowe Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika, 2015. – s. 139-152.
- *Trudne sytuacje dziecka w rodzinie w świetle książki obrazkowej o walorach artystycznych (analiza dwu przykładów)* / Małgorzata Centner-Guz // W: *W trosce o rozwój i wczesną edukację dziecka* / red. nauk. Sabina Guz, Małgorzata Centner-Guz, Iwona Zwierzchowska. – Lublin: Wydaw. Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2015. – s. 317-333.
- *Uczę się i bawię: książka obrazkowa do nauki języka polskiego dla dzieci* / Hanna Dobrowolska-Bogusławska. – Warszawa: Wydaw. Szkolne i Pedagogiczne, 1988. – 48 s., [4] k. tabl.: il. kolor.; 24 cm.
- *W kręgu baśni i fantastyki: studia o literaturze dziecięcej i młodzieżowej* / Weronika Kostecka, Maciej Skowera. – Warszawa: Wydaw. Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, 2017. – 255, [1] s.; 22 cm.
- *Ważne aspekty wychowania estetycznego dziecka przedszkolnego: książka obrazkowa, książka ilustrowana – z tradycji i współczesności* / Anna Boguszewska // W: *Przestrzenie dziecka i dzieciństwa: wielość perspektyw i znaczeń* / red. nauk. Teresa Parczewska. – Lublin: Wydaw. Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2015. – s. 49-63.
- *Wolność i wyobrażenia tłumacza ilustrowanej literatury dla dzieci* / Karolina Rybicka // W: *Wolność*

i wyobrażenia w literaturze dziecięcej / Marta Kotkowska. – Kraków: Wydaw. Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2017. – s. 57-65.

- *Współczesna książka obrazkowa: pojęcie, typologia, badania, teorie, konteksty, dyskursy* / Małgorzata Cackowska; Instytut Pedagogiki. Uniwersytet Gdański // W: *Książka obrazkowa: wprowadzenie* / red.: Małgorzata Cackowska, Hanna Dymel-Trzebiatowska, Jerzy Szyłak. – Poznań: Instytut Kultury Popularnej, 2017. – s. 11-48.
- *Wzrastać radośnie w przedszkolnym i szkolnym kiczu. Pytania o współczesną alfabetyzację wizualną dzieci* / Małgorzata Cackowska // W: *(Anty) edukacja wczesnoszkolna* / pod red. Doroty Klus-Stańskiej. – Kraków: „Impuls”, 2014. – s. 274-287.

Artykuły z czasopism

- *Alfabet i książka obrazkowa, przykład polski i szwedzki z przełomu XIX/XX wieku (przegląd)* / Paweł Wojciechowski; Uniwersytet w Białymstoku // *Bibliotekarz Podlaski: Białystok, Łomża, Suwałki*. R. 19, nr 3 (2018), s. 75-92.
- *Bajkoterapia i bajkoedukacja w procesie wspierania rozwoju dziecka* / Wanda Matras-Mastalerz. – Bibliogr. // *Guliwer*. – 2018, nr 1, s. 7-22.
- *Bariery literatury dla dzieci: recepcja książek obrazkowych we Włoszech a kwestia głośnej lektury* / Annalisa Sezzii; tł. Monika Woźniak // *Przekładaniec: pismo poświęcone przekładom i nie tylko*. – 2009, nr 2, 2010, nr 1, s. 226-244.
- *Cztery pory roku na ulicy Czereśniowej: konkurs literacki* / Agnieszka Pejrowska // *Biblioteka w Szkole*. – 2018, nr 11, s. 18.
- *Czym jest książka obrazkowa? O pojmowaniu książki obrazkowej dla dzieci w Polsce. Cz. 2* / Małgorzata Cackowska // *Ryms*. – 2009, nr 6, s. 14-16.
- *Duża sztuka dla małych* / Sebastian Frąckiewicz // *Polityka*. – 2011, nr 43, s. 86-88.
- *Emergent literacy, visual literacy i czytanie dialogowe. Potencjał edukacyjny i emancypacyjny książki obrazkowej w środowisku rodzinnym i przedszkolnym* / Małgorzata Cackowska. – Bibliogr. // *Problemy Wczesnej Edukacji*. – 2016, nr 2, s. 102-113.
- *Etos dziecięcy „Na jagody” Marii Konopnickiej a książka obrazkowa Elsy Beskow* / Ewa Teodorowicz-Hellman // *Ruch Literacki* (Kraków). – 1997, z. 5, s. 643-652.
- *Granice pojęć – książka obrazkowa, komiks, nowela graficzna = Limits of concepts – picturebook, co-*

- mic book, graphic novel* / Magdalena Toczyłowska-Talarczyk; Politechnika Białostocka. Wydział Architektury // Architecturae et Artibus. – Vol. 10, nr 4 (2018), s. 101-106.
- *Historyjki obrazkowe* / Liliana Jurkowska // Wychowanie w Przedszkolu. – 2007, nr 5, s. 28-30.
 - *Historyjki obrazkowe dla dzieci w czasopiśmie i książkach – zbiorach* / Elżbieta Szeffler // Życie Szkoły. – 2012, nr 3, s. 12-16.
 - *Historyjki obrazkowe na zajęciach języka angielskiego* / Anna Pryszczepko-Kosińska // Wychowanie w Przedszkolu. – 2017, nr 4, s. 49-52.
 - *Ideologie dzieciństwa a/i tabu w książkach obrazkowych dla dzieci* / Małgorzata Cackowska // Opuscula Sociologica. – 2013, nr 3, s. 19-30.
 - *Ilustracja i słowo: Bilderbok – szwedzka książka obrazkowa przełomu XIX i XX wieku* / Paweł Wojciechowski // Bibliotekarz Podlaski: Białystok, Łomża, Suwałki, Białystok: Książnica Podlaska. – 2018, nr 1(38), s. 103-119.
 - *Iwona Chmielewska – uzdrawianie sztuk* / Aleksandra Batog, Magdalena Sikorska // Poradnik Bibliotekarza. – 2013, nr 6, dod. „Świat książki dziecięcej”, nr 2, s. 3-5.
 - *Jak książkę obrazkową postrzega historyczka sztuki?: oczywistości i wątpliwości* / Anita Wincencjusz-Patyna (Akademia Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu) // Ars Educandi. – [T.] 15 (2018), s. 81-87.
 - *Krytycznie o propedeutyce pracy w książkach obrazkowych dla dzieci* / Małgorzata Cackowska. – Bibliogr. // Problemy Wczesnej Edukacji. – 2012, nr 2, s. 97-108.
 - *Książka na zakręcie: rewizja historii za pomocą obrazka – najlepsze powieści graficzne o charakterze historycznym* / Paulina Małochleb // Polonistyka. – 2019, nr 4, s. 4-7.
 - *Książka obrazkowa i jej rola w rozwoju dzieci: wprowadzenie w problematykę* / Elżbieta Krużyńska // Warmińsko-Mazurski Kwartalnik Naukowy. Nauki Społeczne. – 2012, nr 3, s. 183-190.
 - *Książka obrazkowa o edukacji seksualnej dla dzieci jako medium kulturowe i polityczne* / Małgorzata Cackowska // Forum Oświatowe. – 2011, nr 2, s. 93-110.
 - *Książka obrazkowa: znana i nieznaną* / Michał Zajac // Poradnik Bibliotekarza. – 2007, nr 3, wkł. „Świat książki dziecięcej”, s. (1-6).
 - *Książki obrazkowe* / Joanna Olech // Nowe Książki. – 2010, nr 8, s. 76-78.
 - *Mądra ilustracja pod lupą* / Anna Szyszka // Wychowanie w Przedszkolu. – 2014, nr 7, s. 62-63.
 - *O ilustracji w książkach dla dzieci* / Anna Boguszewska // Wychowanie w Przedszkolu. – 2012, nr 6, s. 17-19.
 - *Picturebook – książka dla ludzi w każdym wieku* / Iwona Chmielewska // Konteksty. – 2014, nr 2, s. 109-115.
 - *Potencjał edukacyjny książek obrazkowych na przykładzie realizacji warsztatów językowo-czytelniczych w ramach projektu „Za progiem” – wyprawy odkrywców* / Małgorzata Centner-Guz. – Bibliogr. // Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze. – 2020, nr 2, s. 64-80.
 - *Relacje międzypokoleniowe w książkach dla dzieci* / Alicja Zbierchowska. – Bibliogr. // Wychowawca. – 2017, nr 12, s. 22-25.
 - *Religijna książka obrazkowa dla dzieci w Polsce. Krytyczna analiza dyskursu* / Małgorzata Cackowska, Mirosław Patalon // Problemy Wczesnej Edukacji. – 2009, nr 2, s. 161-177.
 - *Rewitalizacja gatunku: bajka literacka* / Justyna Skolicka // Arterie (Łódź). – 2018, nr 1, s. 159-165.
 - *Scenarzysta książek obrazkowych* / Magda Cembrzyńska // Nowe Książki. – 2009, nr 8, s. 76-77.
 - *Spotkania dziecka ze sztuką – wychowanie przez książkę obrazkową* / Joanna S. Ludwiczak // Lubelski Rocznik Pedagogiczny. – T. 38, nr 4 (2019), s. 97-109.
 - *W młodej kresce wszystko gra* / Jolanta Gajda-Zadworna // Uważam Rze. – 2012, nr 20, s. 46-48.
 - *Wartości ilustracji w książce obrazkowej i ilustrowanej w perspektywie porządku jej udostępniania dzieciom* // Edukacja Elementarna w Teorii i Praktyce: kwartalnik dla nauczycieli. – Vol. 12, nr 3 (2017), s. 69-87.
 - *Wrażliwe czytanie książki w klasach: 2, 3. Scenariusz zajęć* / Małgorzata Swędrowska // Edukacja Wczesnoszkolna. – 2017/2018, nr 1, s. 68-71.
 - *Zabawy z książką obrazkową: scenariusz zajęć czytelniczych dla dzieci w wieku przedszkolnym* / Aneta Bielaszka // Biblioteka w Szkole. – 2019, nr 4, s. 26-27.
 - *Zanurzenie w świat symboli – książki dla najmłodszych* / Anna Wasilewska. – Bibliogr. // Problemy Wczesnej Edukacji. – 2012, nr 4, s. 74-85.
 - *Zastępują na uwagę* / Joanna Olech // Nowe Książki. – 2011, nr 10, s. 74-76.

Elżbieta Trojan
Regionalny Zespół Placówek Wsparcia Edukacji
Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Opolu

#NIEZOSTAWIAMCZYTELNIKA

KONTYNUACJA AKCJI SBP

31 sierpnia 2021 r. rozstrzygnięto konkurs na najciekawszy spot reklamujący kampanię. Jury konkursu pod przewodnictwem dr Barbary Budyńskiej postanowiło przyznać główną nagrodę Bibliotece Publicznej w Piasecznie za film popularyzujący idee kampanii #NieZostawiamCzytelnika, pokazujący w przystępny sposób rozwiązania ułatwiające różnym grupom odbiorców dostęp do usług biblioteki. Nagrodzona biblioteka otrzymała Czytak (cyfrowy odtwarzacz do słuchania audiobooków, muzyki, słuchowisk lub podcastów) oraz możliwość skorzystania z tłumacza PJM na potrzeby jednego wydarzenia kulturalnego organizowanego online. Wręczenie nagród odbyło się 10 września 2021 r., podczas Warszawskich Targów Książki, w trakcie uroczystości ogłoszenia laureatów konkursu na najlepszą książkę akademicką i naukową ACADEMIA 2021.

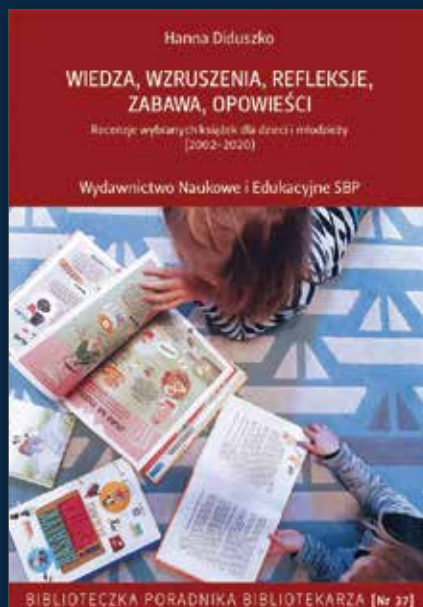
27 i 30 września odbyły się literackie panele dyskusyjne. Pierwszy z nich dotyczył powieści kryminalnej. W trakcie spotkania z Robertem Małeckim, Martą Matyszcak i Anną Rozenberg, prowadzonego przez Marcina Żyndę, rozmawiano m.in. o popularności literatury kryminalnej w Polsce w ostatnich latach, rzeczywistości i fikcji w kryminale, problemach społecznych, „uniwersum” (wspólnym świecie, w którym rozgrywają się powieści danego autora, niekoniecznie tylko jednego, „gościnne występy” postaci literackich w innych książkach danego autora lub różnych autorów).

Drugi panel poświęcono reportażowi, a jego uczestniczkami były znane polskie reporterki: Joanna Gierak-Onoszko, Katarzyna Kobylarczyk i Julia Wizowska. Prowadzący spotkanie, Rafał Hetman pytał autorki o to jak (i czy w ogóle) zmienia się współczesny reportaż, czym inspirują się reporterki, kiedy piszą i gdzie szukają inspiracji. Autorki dzieliły się z uczestnikami spotkania informacjami o kulisach swojej pracy, a także tym, jak patrzą na zawód reporterki w XXI w.

Oba panele tłumaczone były na PJM.

Nowości Wydawnictwa Naukowego i Edukacyjnego SBP

Zapraszamy do sklepu:
wydawnictwo.sbp.pl; sprzedaz@sbp.pl